

ELVA VALLA
HARIDUSVÕRGU ANALÜÜS
PALUPERA, VALGUTA JA RANNU PIIRKOND
LISA

Detsember 2023

Sisukord

Sisukord	2
1. Piirkondade haridusvõrk.....	5
2. Rahvastik ja laste arvu prognoos	6
3. Palupera piirkond.....	9
3.1 Palupera Põhikool	9
3.1.1 Õpilased.....	9
3.1.2 Õpetajad	12
3.1.3 Koolitransport.....	13
3.1.4 Õppehoone.....	13
3.1.5 Kulud.....	14
3.1.6 Kooli tulevikustsenaariumid	14
3.2 Kokkuvõte	18
4. Valguta piirkond.....	19
4.1 Valguta Lasteaed-Algkool.....	19
4.1.1 Õpilased.....	20
4.1.2 Õpetajad	22
4.1.3 Õppehoone.....	23
4.1.4 Koolitransport.....	23
4.1.5 Kulud.....	24
4.1.6 Lasteaed-alkooli tulevikustsenaariumid	24
4.2 Kokkuvõte	26
5. Rannu piirkonna haridusasutused	27
5.1 Rannu Lasteaed Naerupesa	27
5.1.1 Lapsed.....	27
5.1.2 Õpetajad	28
5.1.3 Kulud.....	29
5.2 Rannu Kool.....	29
5.2.1 Õpilased.....	29
5.2.2 Koolitransport.....	30
5.2.3 Õppehoone.....	30
5.2.4 Kulud.....	30
5.2.5 Lasteaia ja kooli tulevikustsenaariumid	30
5.3 Kokkuvõte	32
6. Kasutatud materjalid	33

Sissejuhatus

[Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus](#) (2023) sätestab, et linna ja valla ülesandeks on korraldada koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide tööd eesmärgiga kindlustada kõigile õppijatele parimad võimalused õppimiseks ja õpioskuste omandamiseks koduvalla õppijasõbralikus keskkonnas. Lasteaedades ja koolides töötavad nõuetekohase kvalifikatsiooniga ja motiveeritud haridustöötajad, toimib kaasaegne ja tõhus õpitaristu.

Eelpool mainitud kohustuste täitmiseks koostas Elva vald 2020. aastal [valla haridusvõrgu analüüsi](#) (edaspidi **analüüs**), mille eesmärgiks oli luua olemasolevate andmete põhjal erinevad haridusasutuste arengustenaariumid, sõnastada nende poolt- ja vastuargumendid ning finantsmõjud. Tulemuste põhjal sooviti leida optimaalne tasakaal hariduse kvaliteedi, kättesaadavuse, hariduskulude tõhususe ja kogukonna vajaduse vahel. Analüüsis käsitleti ka Elva valla rahvastiku dünaamikat teenuspiirkondadena, sh koostati rahvastikuproгноos aastani 2030. Kõrvale jäeti koolide ja lasteaedade maineküsimused, juhtimise kvaliteet ning erinevad haridusideoloogiad. Analüüsi koostamiseks moodustati ajavahemikuks november 2019 kuni november 2020 meeskond, kuhu kuulusid abivallavanem, haridus-, arendus- ja finantsspetsialistid.

Lisaks statistilisele andmekogule kasutati dokumendi koostamisel kvalitatiivset uurimisviisi. Viidi läbi teemaintervjuud erinevate koostöögruppidega, toimusid arutelukohtumised valla lasteaia- ja koolijuhtidega ning sügisel 2020 tutvustas haridus- ja kultuuriosakond haridusvõrgu analüüsi koostamise protsessi (koos arutelude läbiviimisega) seitsmel kohtumisel valla eri piirkondades. Lisaks kasutati andmeid kahest varasemast rahuolu-uuringust Aakre Lasteaed-Algkoolis ja Rannu Koolis (2018) ning Innove 2020. aastal koolides läbi viidud rahuloluküsitluse tulemusi.

[Haridusvaldkonna arengukavas 2035](#) (2021) on üheks olulisemaks sihiks seatud kvaliteetset haridust pakkuva, kaasava ja kestliku õppeasutuste võrgu ja taristu kujundamine selliseks, et haridus oleks kättesaadav eri sihtrühmadele ja õpikeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitus. Haridusvaldkonna olulisust kohalikus omavalitsuses rõhutab asjaolu, et hariduskuludeks on Elva vallas planeeritud 2024. kalendriaastaks üle 62% põhitegevuse kulude eelarvest.

[Elva valla arengukava 2022 – 2030](#) (2022) näeb ette, et vallas peab alusharidus olema tagatud võimalikult kodulähedastes asulates ja töörande põhisuundadel. Kodulähedase põhikoolihariduse andmisel on peamiseks eesmärgiks iseseisva, sotsiaalselt pädeva ning analüüsivõimelise õpilase kujunemine, kes kasvab huvitava ja haarava õppimise keskkonnas, mille tagavad pädevad õpetajad ja piisav õpilaste arv sotsiaalseks arenguks ning grupitegevusteks. Kui õpilaste arv langeb 6-klassilises koolis alla 30, 9-klassilises koolis alla 50 ja gümnaasiumis alla 45 õpilase, siis algatatakse arutelud muudatuste vajalikkusest ja haridusasutuste ümberkorraldamiseks. Vallas on 2023. aasta seisuga kolm haridusasutust, kus õpilaste arvud on kriitilise piiri lähedal või alla arengukavas seatud piirmäära.

[Elva valla haridusteenuste haldamise infosüsteemi ARNO](#) (edaspidi **e-keskkond ARNO**) andmetel on 2023/2024. õppeaastal (edaspidi **käesolev õppeaasta**) Valguta Lasteaed-Algkooli kooliosas õppimas 28 õpilast (seisuga 03.10.2023), mis jääb alla seatud piirnормi, ning lasteaiaosas 13 last. Haridusstatistikat koondava keskkonna HaridusSilm ([haridussilm.ee](#), edaspidi **Haridussilm**) andmetel on kooliosa õpilaste arv olnud alla arengukavas välja toodud normi viimased 8 õppeaastat (v.a õppeaasta 2020/2021, mil koolis õppis 30 õpilast). Lisaks on 2022/2023. õppeaasta seisuga lahkunud ametist kooli direktor, kellele on määratud direktori kohusetäitja Rannu Kooli direktori näol. Seega on vaja arutelusid Valguta Lasteaed-Algkooli tuleviku osas.

Ülaltoodust lähtuvalt on mõistlik vaadata üle ka Rannu piirkonna haridusvõrk ning tuua arutelulauale uuesti Rannu Kooli ning Rannu Lasteaed Naerupesa tulevik juhtimise ühendamise stsenaariumi valguses.

Palupera Põhikoolis õpib e-keskkonna ARNO andmetel käesoleval õppeaastal 57 õpilast (sisuga 03.10.2023), kellest III kooliastmes õpib 19 ning 2024. aasta kevadel lõpetab kooli 11 õpilast. Sügisel 2024 on III kooliastmesse edasi liikumas 3 õpilast ning viimastel õppeaastatel on 1. klassi tulnud alla kümne õpilase õppeaastas. Seega on prognoositav, et III kooliastmesse jääb alles suurusjärg 10 õpilast ning õpilaste koondarv koolis langeb. Haridussilma andmetel on Palupera Põhikooli õpilaste arv viimase 5 aasta jooksul langustrendis. Seetõttu vajab ka Palupera Põhikool läbimõeldud lahendust haridusasutuse tuleviku osas, erilise fookusega III kooliastmele.

Rõngu Keskkoolis õpib e-keskkonna ARNO andmetel käesoleval õppeaastal küll 242 õpilast (sisuga 03.10.2023), kuid gümnaasiumiastmes on neist 40 õpilast. Haridussilma andmetel on Rõngu Keskkooli gümnaasiumiastme õpilaste arv olnud viimase viie õppeaasta jooksul stabiilne, kuid võttes aluseks Elva valla arengukava 2022 – 2030, on mõistlik kaaluda arutelude algatamist lähitulevikus ka kooli gümnaasiumiastme tuleviku teemadel, võimalike muudatuste ning ümberkorralduste võtmes. Käesolevas dokumendis Rõngu Keskkooli gümnaasiumiosa tulevikustsenaariume täiendavalt ei käsitleta ning ollakse riigi tulevikuplaanide ning võimaliku seadusemuudatuse valguses äraootaval seisukohal.

Eelpool lähtuvast nähtus vajadus algatada Rannu, Valguta ja Palupera piirkonna haridusvõrgu tuleviku osas avalikud arutelud ning vaadata uuesti läbi analüüsis kajastatud erinevad tulevikustsenaariumid, fokuseerides arutelu eelpool mainitud maapiirkondadele ning ajakohastades statistikat ja finantsmõjusid. Seetõttu on käesolev dokument koostatud 2020. aastal valminud analüüsi lisana, et saada värske pilt ja kinnitus analüüsis kajastatud stsenaariumite püsivusele Rannu, Valguta ja Palupera piirkondade võtmes. Lisa koostati ajavahemikul oktoober kuni detsember 2023. Dokumendi koostamise käigus vaadati üle [Elva valla rahvastikuanalüüs ja prognoos aastani 2040](#) (2022), stsenaariumite finantsmõjud ning õpilasi ja haridusasutuste personali puudutav statistika. Lisaks kohtuti oktoobris 2023 haridusasutuste juhtidega, novembrikuus viidi läbi avalikud arutelud Palupera ja Valguta piirkonnas ning kohtuti Rannu lasteaia- ja kooliperega. Käesolevas dokumendis on õpilaste arvud kajastatud suuresti 2023. aasta sügise seisuga, mis perede ja õpilaste liikuvuse tõttu on ajas muutuv näitaja. Seetõttu on lisa peamine fookus analüüsist ilmnevatel suundumustel ja prognoosidel, mida mõningane õpilaste arvu kõikumine olulisel määral ei mõjuta.

1. Piirkondade haridusvõrk

Elva vald moodustati 2017. aasta sügisel toimunud kohalike omavalitsuste ühinemise tulemusena. Liitusid Elva linn, Konguta, Puhja, Rannu ja Rõngu vallad, Palupera valla Astuverre, Atra, Hellenurme, Palupera, Mäelooga, Pastaku ja Urmi külad ning Puka valla Aakre, Palamuste, Rebaste, Pedaste, Pühaste ja Purtsi külad. Omavalitsuse moodustavad Elva linn ja kuus alevikku: Käärdi, Kureküla, Puhja, Rannu, Rõngu, Ulila. Elva vallas asub 78 küla.

Käesolevas Elva valla haridusvõrgu analüüsi lisan on fookusesse võetud Palupera, Valguta ja Rannu piirkonna haridusasutused (lisa 1), mis asuvad Elva valla hajaasustusega maapiirkondades. Valla haridusvõrk on kujunenud endiste omavalitsuste olemasolevatest haridusasutustest. Lisa toetub suuresti 2020. aasta analüüsis käsitletud haridusasutuste teenuspiirkondadele, kus ühe teenuspiirkonna moodustas ala, milles vastav kool või lasteaed oli lähim, kuid käesolevas lisan ei võeta arvesse Elva valla piiridest väljapoole jäävaid piirkondi. Piirkondade täpsemal määratlemisel külade lõikes on kasutatud dokumendis „[Elva valla rahvastikuanalüüs ja -prognoos aastani 2040](#)“ rakendatud kantide käsitlust (lisa 1). Kant on asustussüsteemi esmane funktsionaalselt terviklik või ühtne osa, mille moodustab asustusüksus või asustusüksuste grupp. Suuruse poolest paigutub kant küla ja omavalitsusüksuse vahepeale.

2020. aastal koostatud haridusvõrgu analüüsi kohaselt esineb Elva vallas mitmeid haridusasutuste kattuvate korjealadega ja hea kättesaadavusega piirkondi (lisa 2 ja 3). Kattumise korral tekib haridusasutuste vahel konkurents. Uuringus „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ (RAKE 2015) defineeriti juba 2015. aastal hea kättesaadavuse piirkonnad. Lasteaedade ja algkoolide puhul loetakse selleks kaugust kuni 11 km, põhikoolide puhul kaugust kuni 15 km ning keskkoolide puhul kaugust kuni 27 km.

Eesti koolivõrk on aga üles ehitatud aegadel, mil sündimus oli üle 25 000 lapse aastas ning nüüdseks on õpilaste arv 20 aasta taguse ajaga vähenenud umbes 40% (Haridus- ja Teadusministeerium ..., 2023). Seega pikemas perspektiivis ei jagu hea kättesaadavusega piirkondades, kus haridusasutuste korjealad kattuvad, õpilasi huvitava ja haarava õppimise keskkonna loomiseks, mille tagavad pädevad õpetajad ja piisav õpilaste arv sotsiaalseks arenguks ning grupitegevusteks. Fookuses olevate piirkondade lõikes on Elva vallas kattuvusalad Palupera Põhikooli, Valguta-Lasteaed Algkooli ning Rõngu Keskkooli vahel. Samuti on kattuvusala Rannu Kooli ning Valguta Lasteaed-Algkooli vahel. Mõningal määral mõjutab lisan käsitletud piirkondade haridusvõrku ka Elva Gümnaasium.

Elva valla haridusvõrgule avaldavad mõju ka naaberomavalitsuste munitsipaalkoolid ning riigi- ja erakoolid. Käesoleva õppeaasta seisuga omandab Elva valla lastest põhiharidust teiste omavalitsuste munitsipaalkoolides, riigikoolides või erakoolides umbes 200 õpilast. Ligikaudu pooled neist omandavad haridust Tartu linnas. Lisaks õpib ligikaudu 25% Elva valla munitsipaalkoolidest väljapoole käivatest lastest Tartu Erakooli Peedu filiaalis. Märkimisväärne arv Elva valla lapsi õpib veel Nõo vallas, Otepää vallas ning Kambja vallas.

2. Rahvastik ja laste arvu prognoos

Elva Vallavalitsus tellis 2022. aastal rahvastikuanalüüsi „[Elva valla rahvastikuanalüüs ja prognoos aastani 2040](#)“ (edaspidi **rahvastikuprognoos**), mis näitab rahvaarvu muutust Elva vallas eri kantide täpsusega ajavahemikus 2016 – 2021 ning tulevikuprognoosi valla suuremate kantide lõikes (Elva linn, Puhja, Rannu ja Rõngu) aastani 2040. Lähiaastate rahvastikuprognoos ning möödunud perioodi analüüs aitavad Elva vallal kujundada lähtekoha, mil moel haridusvõrku kõige otstarbekamalt lähiaastatel edasi arendada.

Analüüsi kohaselt on Elva valla rahvaarv vaadeldud perioodi jooksul olnud küllaltki stabiilne (-0,4%). Kui vaadata rahvaarvu muutust valla kantides (tabel 1), siis ilmneb, et muutus ei ole vallas olnud siiski ühetaoline. Käesolevas lisas vaadeldavate piirkondade seas on Hellenurme kandis rahvaarvu muutus aastatel 2016 – 2021 olnud positiivne ning seega kasvutrendis (tõus 22%), olles vallas kõige suurema rahvaarvu tõusuga kant. Väikest rahvaarvu suurenemist näitab ka Valguta kant (2,1%). Samal perioodil on rahvaarv nii Palupera kui ka Rannu kantides langenud.

Vaadeldes Elva valda terviklikult, on elanikke juurde saanud ka näiteks Elva ümbruse, Vellavere ja Ulila kandidid. Rahvastiku suhteline kadu on olnud kõige suurem Rannu, Uula (Rämsi) ja Rõngu kantides. Elva valla suurima kandi ja keskuse Elva linna rahvaarv on vaadeldava perioodi jooksul püsinud üsna stabiilsena.

Tabel 1. Rahvaarv ja selle muutus Elva valla kantides 2016 – 2021. Allikas: „Elva valla rahvastikuanalüüs ja prognoos aastani 2040“

Kandi nimi	Muutuse %
Aakre	-0.4%
Annikoru	1.0%
Elva linn	-1.1%
Elva ümbrus	12.7%
Hellenurme	22.0%
Konguta	7.4%
Palupera	-3.4%
Palupõhja	0%
Puhja	-2,3%
Rannu	-7.9%
Rõngu	-5,9%
Sangla	0%
Ulila	5,1%
Uula (Rämsi)	-6,8%
Valguta	2,1%
Vellavere	7,2%

Positiivsena saab ära märkida, et 2021. aastaks oli vallas terviklikult mõningal määral suurenenud laste osakaal kogurahvastikust (17,3%-ni) ning see oli suurem ka võrdluses ülejäänud Eestiga. Samas jääb kõige noorem vanuskoosseis Elva linna, kus laste osakaal kogurahvastikust on teiste kantidega võrreldes suurem (18,1%). Samuti on Elva linnas pisut suurem perealiste (30 – 39 a) osakaal võrreldes teiste kantidega. Seetõttu ei pruugi lisas fookuses olevate Hellenurme ja Valguta kantide rahvastiku arvu mõningane tõus võrreldes otseselt suurema laste osakaaluga piirkonnas.

Rahvastikuprognoosis (aastani 2040) koostati Elva vallale neli prognoosistsenaariumit: baasstsenaarium, optimistlik, pessimistlik ja tõenäosim stsenaarium. Baasstsenaarium näitab, milliseks kujuneb Elva valla elanike arv ja koostis seniste rahvastikuarengute jätkudes. Optimistlik ja pessimistlik stsenaarium seavad

Elva valla rahvastikuarengu piirid ning tõenäosim stsenaarium näitab praeguste teadmiste juures kõige realistlikumat arenguteed Elva vallas aastani 2040.

Rahvastikuprognosis näitab vallas terviklikult nii tõenäosima kui ka optimistliku stsenaariumi kohaselt rändeotsuste taustal nii üldist rahvaarvu kasvu (tabel 2) kui ka laste arvu (vanuses 0 – 14) tõusu (tabel 3), mis võivad mõjutada ka õpilaste arvu käsitletud piirkondade haridusasutustes, kuid silmas tuleb pidada, et laste osakaal on kõrgeim Elva linnas. Teisalt vajab tähelepanu ka baasstsenaarium, mille kohaselt Elva valla elanike arv pöörab seniste rahvastikuarengute jätkudes tugevamalt langustrendi. Baasstsenaariumi korral võib laste arvu langus olla veidi üle 15%.

Tabel 2. Elva valla rahvaarvu muutus erinevates prognoosivariantides, 2021 – 2040. Allikas: „Elva valla rahvastikuanalüüs ja prognoos aastani 2040“

Analüüsitud stsenaariumid	Muutus aastaks 2040
Baasstsenaarium	-7,0%
Optimistlik stsenaarium	11,2%
Pessimistlik stsenaarium	-26%
Tõenäosim stsenaarium	6,7%

Tabel 3. Laste arvu (0 – 14) muutus Elva vallas erinevate stsenaariumite korral, 2021-2040. Allikas: „Elva valla rahvastikuanalüüs ja prognoos aastani 2040“

Analüüsitud stsenaariumid	Muutus aastaks 2040
Baasstsenaarium	-15,4%
Optimistlik stsenaarium	19,4%
Pessimistlik stsenaarium	-62%
Tõenäosim stsenaarium	8,4%

Rahvaarvu muutuse otsene mõjutegur on loomulik iive, mis Elva vallas on olnud viimastel aastatel negatiivne. Rahvastikuprognosis järgi oli Elva valla loomuliku iibe kordaja vaadeldaval perioodil madalam kui vastav näitaja terve Eesti kohta (välja arvatud 2020. aasta, mil Elva valla kordaja väärtus oli pisut kõrgem), mis näitab, et loomuliku iibe negatiivne mõju rahvaarvule on Elva vallas suurem kui Eestis tervikuna. Seega sõltub võimalik rahaarvu tõus pigem rändeotsustest, mis on Elva valda positiivselt mõjutanud enim aastatel 2019 ning 2020. Ränne omakorda võib mõjutada otseselt laste arvu haridusasutustes, kuna rändajad on tavapäraselt nooremas eas. Ränne muudab rahvastiku soo- ja vanuskoosseisu ning kui rändesaldo on positiivne, siis noorte inimeste osatähtsus rahvastikus tavaliselt suureneb. Negatiivse rändesaldo puhul on olukord vastupidi – noorte osatähtsus rahvastikus väheneb.

Palupera, Rannu ja Valguta piirkondade võtmes on mõistlik vaadata ka rahvastikuprognosis koostatud baasstsenaariumit nelja suurima Elva valla kandi jaoks, millest Paluperale lähim on Rõngu ning Valguta piirkonnale Rannu. Rahvaarvu muutus baasstsenaariumi korral näitab 2040. aastaks Rõngu kandi elanikkonna vähenemist nii tervikuna kui ka laste (0 – 14 a) arvu osas 6,7%, mis võib avaldada mõju ka Palupera piirkonna haridusvõrgule. Rannu piirkonna prognoos näitab 2040. aastaks langustrendis muutust 5,7% elanikkonnas terviklikult ning laste (0 – 14 a) arvu vähenemist 8,3% võrra, mis võib avaldada mõju Rannu piirkonna kõrval ka Valguta piirkonna haridusvõrgule.

2020. aastal koostatud haridusvõrgu analüüsi tulevikuprognosis õpilaste arvude osas aastaks 2031 näitab sarnaselt nii lisas vaadeldud piirkonna lasteaedades kui ka üldhariduskoolides üldjoontes laste arvu vähenemist (tabel 4). Erandina on tõusutrendi prognoositud Palupera Põhikooli I – II kooliastmele ning Rannu Kooli III kooliastmele.

Tabel 4. Palupera, Rõngu, Valguta ja Rannu haridusasutuste laste arvu prognoos aastaks 2031. „Allikas: Elva valla 2020. aasta haridusvõrgu analüüs“

Lasteasutuse nimi	Õpilaste arv 2019/20	Prognoositud laste arv 2031	Muutus 2020– 2031	Õpilaste arvu hetkeseis
Valguta Lasteaed-Algkool (lasteaia osa)	18	12	-30%	13
Rannu Lasteaed Naerupesa	64	46	-28%	76
Valguta Lasteaed-Algkool (kool)	25	23	-8%	28
Palupera Põhikool (I ja II kooliaste)	33	40	21%	38
Palupera Põhikool (III kooliaste)	37	20	-46%	19
Rannu Kool (I ja II kooliaste)	61	52	-15%	71
Rannu Kool (III kooliaste)	35	38	9%	41
Rõngu Keskkool I ja II kooliaste	106	70	-34%	134
Rõngu Keskkooli III kooliaste	67	55	-18%	61
Rõngu Keskkooli IV kooliaste	42	43	2%	40

3. Palupera piirkond

Käesolevas haridusvõrgu analüüsi lisas on Palupera piirkonnana käsitletud Hellenurme ja Palupera kante, millest Hellenurme kandi moodustavad asustusüksused Hellenurme küla, Mäelooga küla, Pastaku küla ning Urmi küla. Palupera kandi alla jäävad asustusüksustena Astuvere küla, Atra küla ja Palupera küla. Täiendavalt on Palupera piirkonna alla loetud asukohast lähtuvalt ka Rõngu kanti kuuluv Kõduküla. Piirkonna külade lastele on lähim õppeasutus Palupera Põhikool, kuid hea kättesaadavuse piirkonda (algkooliaste kuni 11 km ja põhikooliaste kuni 15 km) jäävad nende külade laste jaoks veel Rõngu Keskkool ja/või Elva Gümnaasium (tabel 5), mistõttu konkureerivad piirkonnas elavate õpilaste osas vähemal või suuremal määral kolm haridusasutust.

Tabel 5. Palupera piirkonna külade **ligikaudne** kaugus Palupera Põhikoolist, Rõngu Keskkoolist ja Elva Gümnaasiumist

Küla:	Palupera Põhikool	Rõngu Keskkool	Elva Gümnaasium
Hellenurme küla	~ 4 km	~ 11 km	~ 10 km
Mäelooga küla	~ 7 km	~ 13 km	~ 9 km
Pastaku küla	~ 6 km	~ 13 km	~ 9 km
Urmi küla	~ 3 km	~ 9 km	~ 12 km
Astuvere küla	~ 3 km	~ 11 km	~ 16 km
Atra küla	~ 4 km	~ 9 km	~ 15 km
Palupera küla	~ 1 km	~ 7 km	~ 15 km
Kõduküla	~ 6 km	~ 6 km	~ 12 km

Seisuga 03.10.2023 on piirkonnas kokku 104 elaniku¹ vanuses 0 – 16 eluaastat (sünnivahemik 1.01.2007 - 03.10.2023, edaspidi nimetatud **last**), kellest põhikooli vanusegruppi kuulub käesoleva õppeaasta seisuga 56 ning koolieelses eas lapsi on 45. Valimis olnud lastest 3 on liikunud edasi järgmisele haridusastmele.

3.1 Palupera Põhikool

Piirkonna haridusvõrgu moodustab üks üldhariduskool – Palupera Põhikool (edaspidi nimetatud ka **kool**), mis on Elva vallas tegutsev munitsipaalkool, ning Rõngu Lasteaed Pihlakobara Hellenurme rühmad, mida käesoleva analüüsi lisas täiendavalt ei käsitleda. Kool alustas tegevust 1776. aastal ning alates 1933. aastast on haridusasutus paiknenud oma praeguses asukohas Palupera mõisahoones. Koolis toimub õppetöö 1.–9. klassini (I – III kooliastmeni). Kooli netopind on 1551 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopind ühe õpilase kohta 27,2 m². Riikliku koolivõrgu korrastamise programm on hinnanud haridusasutuses otstarbekaks netopinda kuni 12 m² õpilase kohta (Trummal, 2018), mille kooli hetkeseis ületab rohkem kui poole võrra.

3.1.1 Õpilased

Palupera piirkonnas elavatest lastest käib Palupera Põhikoolis 29 ehk ligikaudu 52%. E-keskkonna ARNO andmetel õpib käesoleval õppeaastal koolis 57 õpilast (seisuga 03.10.2023), kellest ligikaudu 51% moodustavad Palupera piirkonna lapsed ning 30% lapsi tuleb Elva valla teistest piirkondadest. Samuti õpib koolis arvestatav hulk õpilasi, kes ei ole Elva valla elanikud (19%).

¹ Dokumendis on Palupera piirkonna elanike arvuna (edaspidi ka **valim**) kalendriaasta täpsusega käsitletud rahvastikuregistri andmetel laste arvu, kes on sündinud ajavahemikul 01.01.2007 – 03.10.2023, et katta kogu põhikooliastme vanuserühm (k.a koolipikenduse tõttu aasta hiljem kooliteed alustanud lapsed). Põhikooli vanuserühmast on eraldi välja arvatud lapsed, kes on põhihariduse juba omandanud. Andmeid kontrolliti e-keskkonnast ARNO.

Üldjoontes on viimase viie õppeaasta vaates õpilaste arv langustrendis (tabel 6), mida näitas ka 2020. aastal koostatud analüüs. Kerge tõus käesoleval õppeaastal on osaliselt mõjutatud sõjaolukorrast Ukrainas. Tabelist nähtub, et I kooliastmes on õpilaste arv stabiilne või kerges tõusutrendis, II kooliastmes kõikuv, kuid III kooliastmes langustrendis, mis on kooskõlas 2020. aastal valminud analüüsi prognoosituga. Paraku nähtub statistikast ka asjaolu, et Hellenurme kandi rahvastiku arvu 20protsendiline kasv ei ole kergitanud õpilaste arvu koolis. Hellenurme kandist õpib koolis hetkeseisul kokku 12 last. Hellenurme kandi rahvastiku arvu tõus antud ajaperioodil on selgitatav piirkonnas asuvate hooldekodu residentidega.

Tabel 6. Palupera Põhikooli õpilaste arv viimase 5 aasta lõikes. Allikas: Haridussilm

Õppeaasta:	I kooliaste:	II kooliaste:	III kooliaste:	Kokku:
2019/2020	9	24	37	70
2020/2021	16	19	30	65
2021/2022	20	12	30	62
2022/2023	17	13	25	55
2023/2024	20	18	19	57

2020. aasta analüüsis kajastatud prognoosi kohaselt on õpilaste arv aastaks 2031 algkooli osas tõusnud mõningase kõikumisega 40 õpilase ni, kuid põhikooli osas vähenenud 20ni. Õpilaste arvu on vähesel määral mõjutanud ka Ukrainast saabunud sõjapõgenikud, mida 2020. aasta prognoosis ette näha ei olnud võimalik.

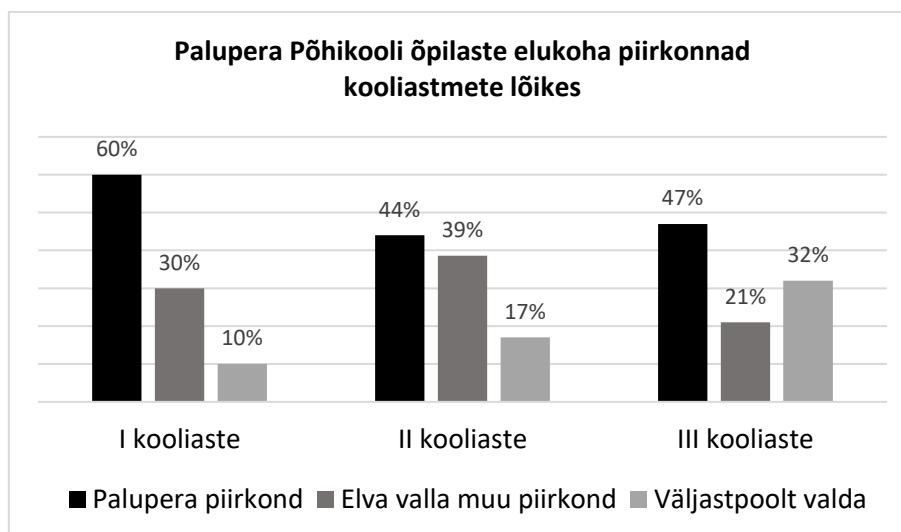
Positiivsemat stsenaariumit ei näita (03.10.2023 seisuga) haridusametusele ka laste võimalik järelkasv (tabel 7) piirkonnas. Statistika kohaselt käib piirkonna lastest ligikaudu 50% Palupera Põhikoolis, kus omakorda moodustavad ka poole kooli õpilaste arvust, kuid koolieelses eas laste koondarv Palupera piirkonnas on madal. Seetõttu ei ole välistatud 2020. aasta haridusvõrgu analüüsi prognoosile vastupidiselt õpilaste arvu langus kõigis kooliastmetes.

Tabel 7. Palupera piirkonnas elavate koolieelses eas laste arvud (seisuga 03.10.2023) vanuserühmade kaupa. Allikas: Rahvastikuregister

Vanuserühm:	Laste arv piirkonnas:
Alla 1 a	3
1 a	5
2 a	5
3 a	5
4 a	9
5 a	11
6 a	7
Kokku:	45

Täiendavalt nähtub Palupera kooli kooliastmete lõikes kajastatud laste andmetest, et piirkonna laste osakaal õpilaste koguarvust on hakanud suurenema (diagramm 1). Haridusametuse I kooliastme õpilastest moodustavad ligikaudu 60% piirkonna lapsed, mis on kõrgem protsent kui kooli II ja III astmes ning võib viidata tendentsile, et Elva valla teiste piirkondade ja naaberomavalitsuste pered on hakanud tegema alternatiivseid valikuid, sest õpilaste üldarv koolis ei ole kasvanud. Pigem võivad madal kooliealiste laste arv piirkonnas ning ligi poolte piirkonna perede teised valikud, tuua kaasa olukorra, kus haridusametuses puudub tulevikus piisav õpilaste arvu laste sotsiaalse arengu ning grupitegevuse toetamiseks. Statistikale tuginevalt on must stsenaarium III kooliastme jaoks jõudmas kätte juba järgmisel õppeaastal.

Diagramm 1. Palupera Põhikooli õpilaste elukohta piirkonnad kooliastmete lõikes. Allikas: E-keskkond ARNO

3.1.1.1 Põhihariduse tulemuslikkus

Haridusvõrgu analüüs tõi 2020. aastal kooli murekohana välja kõrgema protsendi õpilasi, kes pärast põhikooli lõpetamist ei jätka õpinguid, võrrelduna Elva valla teiste haridusasutustega. Haridussilma andmetel on edasiõppijate protsent viimasel seitsmel õppeaastal olnud Palupera Põhikoolis kõikum (tabel 8).

Tabel 8. Edasiõppijate osakool põhikooli lõpetajate üldarvust (%). Allikas: Haridussilm

Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	98.6	96.6	96.9	97.2	100	98.9	95.7
	Elva vald	97.3	92.4	97.7	98.5	94.9	96.3	90.2
	Palupera Põhikool	83.3	33.3	100	100	75	77.8	80
	Rõngu Keskkool	97.1	92	100	100	94.1	96	87.5

Elva valla keskmine edasiõppijate protsent oli 2022. aastal 90,2%, Palupera Põhikoolis 80% ning piirkonna lastele teistes hea kättesaadavusega haridusasutustes vastavalt Elva Gümnaasiumis 95,7% ja Rõngu Keskkoolis 87,5%.

Madalamat protsenti näitavad tulemusnäitajad õpilaste osas, kes on keskhariduse omandanud 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist (tabel 9), mis jõudis kõrgeima näitajani aastaks 2022 (ligikaudu 54%), kuid on olnud viimase seitsme aasta jooksul kõikum ja pigem madalpoolne. Õpilaste osas, kes on 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist omandanud kutsealase hariduse, on protsent madal kõigis vaadeldud koolides. Elva valla keskmine oli 2022. aastal 29,7% õpilastest.

Tabel 9. Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist ja kutsealase hariduse omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%). Allikas: Haridussilm

Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	69.6	87.7	75.6	89.8	79.7	86.2	69.2
	Elva vald	68.7	76	66	73.7	72.8	70.3	69
	Palupera Põhikool	28.6	41.7	33.3	40	27.3	0	53.8

	Rõngu Keskkool	63.3	53.8	56.3	63.6	78.8	60	81.8
Kutsealase hariduse omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%)	Elva Gümnaasium	15.9	27.5	12.3	22	16.9	24.6	27.6
	Elva vald	24.8	27.3	19.4	26.2	21.9	29.3	29.7
	Palupera Põhikool	20	28.6	25	33.3	20	9.1	16.7
	Rõngu Keskkool	37.5	26.7	15.4	37.5	18.2	39.4	28

Põhikooli eesti keele ja matemaatika lõpueksamite keskmised tulemused on viimase 7 aasta lõikes Palupera koolis kõikunud (tabel 10). Eesti keele eksami keskmine tulemus on alates 2017. aastast olnud pisut madalam kui valla keskmine, kuid üldjoontes jäänud üle 60 punkti. Matemaatikaeksami keskmine tulemus on Elva vallas terviklikult madal ning see murekoht on aastast 2021 veelgi süvenenud. Palupera kooli tulemus on alates 2017. aastast jäänud veidi alla Elva valla keskmise, keskmiselt 30 punkti.

Tabel 10. Põhikooli eesti keele ja matemaatika lõpueksamite keskmised tulemused. Allikas: Haridussilm

Lõpueksamite tulemused:		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
eesti keel	Elva Gümnaasium	74.4	72	68.8	70.5		65	72.5
	Elva vald	72.7	70.8	66.9	68.9		62.8	69.8
	Palupera Põhikool	73.8	66	61.1	63		56.2	66.1
	Rõngu Keskkool	71.1	71.6	69.2	74.3		65.7	69.9
Lõpueksamite tulemused: matemaatika	Elva Gümnaasium	32.7	38.5	39.2	36		33	34
	Elva vald	32.5	35.6	36.2	35.6		30.6	29.2
	Palupera Põhikool	40.8	33.3	34.6	33.2		25.1	26.4
	Rõngu Keskkool	31.2	31.7	34.5	31.8		26.5	14.6

Haridussilma andmetest lähtuvalt on Palupera Põhikoolis raskusi ka koolivälise nõustamismeeskonna poolt soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise (tabel 11), mida kool leevendab HEV (hariduslikud erivajadused) valdkonnas koolitatud klassiõpetajatega ning väikeste klassidega.

Tabel 11. Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal põhihariduses (%). Allikas: Haridussilm

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal põhihariduses (%)		2019	2020	2021	2022
	Elva Gümnaasium	75.7	57.7	58.8	85
	Elva vald	77.3	60	64.7	80.9
	Palupera Põhikool	100	36.4	38.5	25
	Rõngu Keskkool	40	88.9	76.9	48.5

3.1.2 Õpetajad

Koolivõrgu korrastamise fookuses peavad olema küll eelkõige õpilaste huvid, kuid kvaliteedi tõstmise kaudu on võimalik pakkuda paremaid tingimusi ka õpetajatele. Suur osa õpetajatest on lähenemas pensionieale ning riiklikult on oluline tagada õpetajate järelkasv (Santiago, P. et al., 2016). Elva valla haridusvõrgu analüüsis on 2020. aastal viidatud asjaolule, et koolil võib tulevikus olla raskusi

kvalifitseeritud õpetajate leidmisega. Seetõttu on oluline käsitleda analüüsi lisas ka haridusvõrgu hetkeolukorda õpetajate vaates.

Õpetajate ametikohtade arv on koolis püsinud viimasel 5 aastal stabiilne (Haridussilma andmetel) ning täidetud on 12 ametikohta, mis annab õpilaste arvuks ühe õpetaja ametikoha kohta 4,75 õpilast (tabel 12). Õpetajate endi arv on viimasel 8 aastal olnud vahemikus 16 - 19. Haridussilma andmetel on Palupera Põhikoolis viimasel 5 aastal (2018–2022) olnud kvalifikatsiooninõuetele ja riigikeele oskuse taseme nõuetele vastavate õpetajate osakaal 100% ning kool seisab silmitsi pigem vananeva õpetajaskonnaga (tabel 12 ja 13).

Tabel 12. Palupera Põhikooli õpetajate andmed viimase 5 aasta lõikes. Allikas: Haridussilm

		2018	2019	2020	2021	2022
39-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal põhihariduses (%)	Elva vald	25,1	26,1	25,4	29,2	31,3
	Palupera Põhikool	11,8	11,8	11,8	5,9	11,1
Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis (%)	Elva vald	80,6	79,9	80,5	82,7	87,5
	Palupera Põhikool	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Õpetajate vastavus riigikeele oskuse taseme nõuetele põhikoolis (%)	Elva vald	98,9	99,5	99,5	99,0	99,4
	Palupera Põhikool	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Õpilaste ja õpetajate ametikohtade suhtarv põhihariduses	Elva vald	11,0	10,2	10,1	9,2	10,8
	Palupera Põhikool	5,3	5,7	5,3	5,2	4,6

Tabel 13. Õpetajate vanuseline jaotus Palupera Põhikoolis viimase 5 õppeaasta lõikes. Allikas: Haridussilm

Õppeaasta	noorem kui 30 a	30-39 a	40-49 a	50-59 a	60 a ja vanem
2018/19	1	1	4	8	3
2019/20	1	1	5	8	2
2020/21		2	5	7	3
2021/22		1	5	6	5
2022/23		2	5	5	6

3.1.3 Koolitransport

Elva vallas on omajagu palju hajaasustusega piirkondi, mis seavad väljakutseks haridusvõrgu teenindamisel tõhusa koolitranspordi korraldamise. Haridusvõrgu analüüs tõi 2020. aastal välja, et vallas on piirkondi, kus ühistranspordiga liikumine on piiratud ega rahulda kõiki vajadusi.

Sarnaselt teistele Elva valla maapiirkondadele on Palupera piirkonnas õpilaste transport kooli ja koju tagatud peamiselt valla korraldatud bussiliinidega, mis arvestavad õpilaste elukohtadega hajaasustuse piirkonnas. Samuti on koostöös Tartu ja Valgamaa Ühistranspordikeskustega tagatud õpilaste liikumine suuremate keskuste vahel (Rõngu, Elva, Puhja). Palupera piirkonnast on olemas bussiühendus nii Elva kui ka Rõngu suunal, kus asuvad üldhariduskoolid, mis pakuvad võimalust omandada lisaks põhiharidusele ka keskkooli. Koolitranspordi korraldus vaadatakse igal õppeaastal üle ning vajaduse korral viiakse kooskõlla elanike vajadustega.

3.1.4 Õppehoone

Palupera mõisas asuv koolihoone on üldjoontes restaureeritud ja pakub lastele rahuldavaid tingimusi õppimiseks ning õpetajatele õppetöö läbiviimiseks. Küll aga väärib mainimist, et hoone ahjuküttesüsteem on vananenud. Hetkel köetakse koolimaja 18 ahjuga, mis on ajakulukas ning ebamõistlik. Hoone vajab õppetöö jätkamiseks lähitulevikus teise kütelahendust.

3.1.5 Kulud

Haridusvõrgu analüüs tõi välja, et kooli üldkulud 2020. aastal olid 70 õpilase kohta kokku ligikaudu 523 000 eurot, mis tähendas ühe õpilaskoha maksumuseks ligikaudu 7 473 eurot. Aastal 2023 olid personali- ja õppekoha kulud kokku ligikaudu 493 400 eurot 55 õpilase kohta, ligikaudu 8971 eurot õpilase kohta. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu) on kooli üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 575 000 eurot 55 õpilase kohta, ehk ligikaudu 10 455 eurot õpilase kohta. Koolikoha maksumus 2023. aastal, pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist, on 347 eurot ühe kalendrikuu kohta (12 kuu lõikes).

3.1.6 Kooli tulevikustsenaariumid

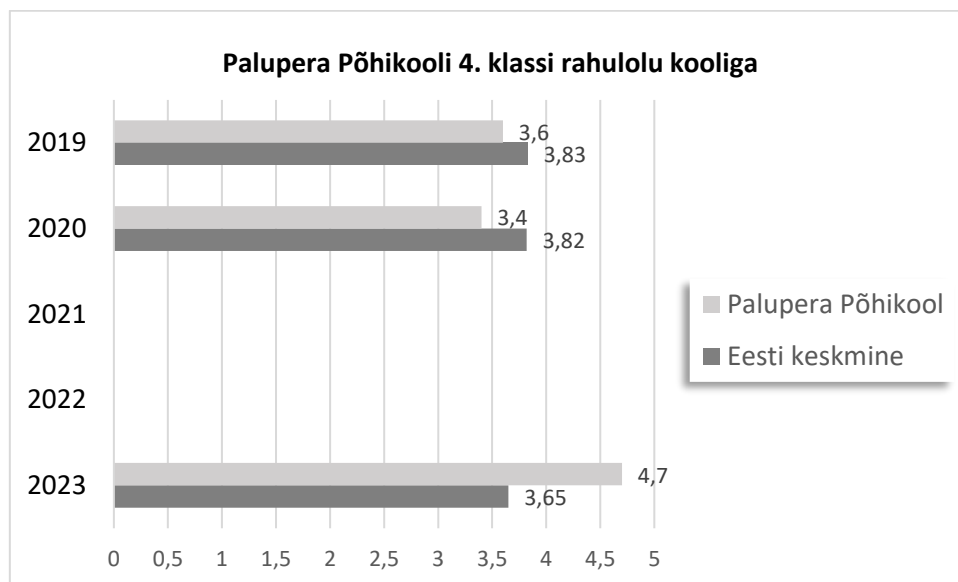
Palupera kooli puhul analüüsiti 2020. aastal kolme võimalikku tulevikustsenaariumit (hetkeolukorra säilimine, juhtimise ühendamine ja individuaalõppekeskus), millest kaks on oma poolt- ja vastuargumentidega jätkuvalt arutluse all ka 2023. aastal.

3.1.6.1 Hetkeolukorra säilimise stsenaarium

Hetkeolukorra säilimise stsenaariumi puhul leiti 2020. aastal koostatud analüüsis toetava argumendina, et säilib kodulähedane kool ning töökohad. Haridusasutus asub Palupera mõisakompleksis, mis on unikaalne õpikeskkond ning võimaldab luua kogukonna ja piirkonna lastele ainulaadse ja omapärase keskkonna. Analüüsist nähtus, et kool on loonud sobivad õppetingimused ja taganud õpilastele individuaalse lisatõe.

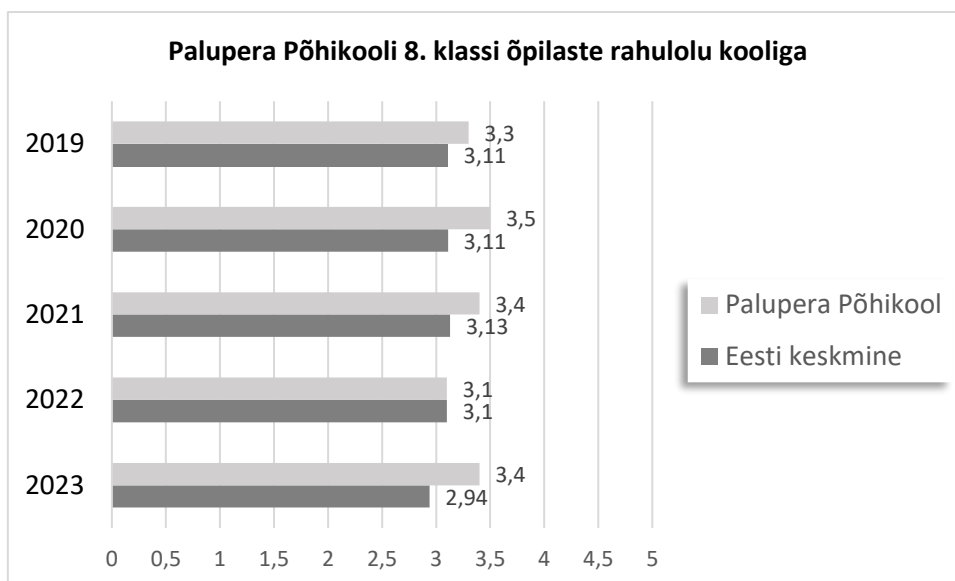
Riiklike rahuloluküsitluste tulemused kinnitavad üldjoontes nii õpilaste, vanemate kui ka õpetajate rahulolu kooliga. 2023. aastal läbi viidud rahuloluküsitluse tulemused näitavad, et 4. klassi õpilaste keskmine hinnang kooliga rahuolule oli 4,7 (5- punktilisel skaalal), mis on ka statistiliselt oluliselt erinev Eesti keskmisest, olles kõrgem, ning see näitaja on 2020. aasta tulemustega võrreldes tõusnud (diagramm 2).

Diagramm 2. Palupera Põhikooli 4. klasside õpilaste rahulolu kooliga viimase 3 aasta lõikes

Kooli 8. klassi hinnangud rahulolule kooliga on viimasel 5 aastal püsinud kergelt üle Eesti keskmise (v.a aasta 2022) ning näitavad pigem stabiilset tendentsi (diagramm 2).

Diagramm 3. Palupera Põhikooli 8. klassi õpilaste rahulolu kooliga viimase 5 aasta lõikes

Sarnaselt on ka Palupera Põhikooli õpilaste vanemate hinnang oma laste rahulolule kooliga kõrge. 2021. aastal läbi viidud riikliku rahulolu-uuringu tulemused näitavad, et vanemate keskmine hinnang laste endi rahulolule kooliga on 4,5 (5-pallisel skaalal), mis on Eesti keskmisest statistiliselt erinev, olles kõrgem. Lisaks on vanemad andnud ka Eesti keskmisest statistiliselt oluliselt erineva (kõrgema) hinnangu rahulolule kooli õpiabiga. Vanemate keskmine hinnang rahulolule õpiabiga oli 2021. aasta tulemuste kohaselt 4,5 (5-pallisel skaalal). Vanemate üldine hinnang kooli mainele oli 4,7 (5-pallisel skaalal), mis on samuti statistiliselt oluliselt erinev Eesti keskmisest, olles jällegi kõrgem.

2021. aasta tulemuste kohaselt oli Palupera Põhikooli õpetajate keskmine hinnang rahulolule oma tööga 4,5 (5-pallisel skaalal) ning rahulolu kooli ruumidega 4,3 (5-pallisel skaalal). Õpetajate üldine hinnang kooli mainele oli 4,7 (5-pallisel skaalal).

Vaatamata kooli heale mainele vanemate, laste ja pedagoogide seas teevad täna ligikaudu pooled pered piirkonnas teised koolivalikud, õpilaste arv koolis on madalapoolne ning mitmed kooli tulemusnäitajad murettekitavad.

Vastuargumentidena käsitleti analüüsis keskmisest kõrgemaid õppekoha kulusid ja õpilaste arvu jätkuvat kahanemist. Samuti märgiti ära, et tulevikus on keeruline leida kvalifitseeritud õpetajaid, tugispetsialiste ning kõrget juhtimiskompetentsi.

Ülaltoodud statistika näitab, et õpilaste arv koolis on pigem langustrendis (tabel 6). Samuti on Palupera Põhikoolis õpilaskoha maksumus kuus (pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist) jätkuvalt valla üks kõrgemaid (347 eurot). 2023. aastal Elva valla haridus- ja kultuuriosakonna poolt läbi viidud HEV seire kohaselt töötas 2022/2023. õppeaasta seisuga koolis üks sotsiaalpedagoog (koormus 0,15), üks logopeed (koormus 0,25) ning täidetud oli ka koolipsühholoogi ametikoht (koormus 0,1). Täitmata oli eripedagoogi ametikoht. Koolis on jätkuvalt olemas kvalifitseeritud õpetajad (tabel 6), kuid Haridussilma statistikale tuginedes seisab kool pikemas perspektiivis silmitsi vananeva õpetajaskonnaga ning hädas ollakse koolivälise nõustamismeeskonna poolt soovitatud tugimeetmete rakendamise (tabel 11).

3.1.6.2 Juhtimise ühendamise stsenaarium (Rõngu kooliga)

Juhtimise ühendamise stsenaariumi puhul (Rõngu kooliga) on 2020. aasta analüüsis toetava argumendina toodud välja strateegilisem juhtimine ja uue juhtimiskultuuri loomine, mis annab lisaks kokkuvõtte juhtimiskuludelt ja vähendaks bürokraatiat. Suures organisatsioonis on võimalik paindlikumalt korraldada õpetajate tööd ja asendamist ning kavandada meeskondlikult õppetöö arendamist. Õpilastel on võimalik osaleda õppekohtade vahelistel ühisüritustel.

Positiivse näitena võib 2023. aastast tuua Valguta Lasteaed-Algkooli (LAK) ja Rannu Kooli hetkeolukorra, kus seoses Valguta LAKi direktori ametikohalt lahkumisega täidab direktori kohuseid Rannu Kooli direktor. Tänu ühisele juhtimisele Rannus ja Valgutas on lahenenud Valguta LAKi probleem kvalifitseeritud personali leidmisega. Rannu Kooli direktor on lahendanud olukorra õpetajate riskasutuse näol. Täna toimetavad mitmed õpetajad paralleelselt nii Rannu Koolis kui ka Valguta Lasteaed-Algkoolis. 13. novembril 2023 toimus Valguta Lasteaed-Algkoolis avalik arutelu, kus LAKi töötajad märkisid rahulolu juhtimist puudutava hetkeolukorraga.

Vastuargumentidena juhtimise ühendamisele toodi välja, et sellega seoses ei vähene hoone ülalpidamiskulud ning ka juhtimiskulude vähenemine on marginaalne. Mitme asutuse ühist juhtimist peeti keerukamaks, kuna see eeldab kõrget juhtimiskompetentsi. Probleemiks loeti kooli eripära säilitamist ja ebakindlustunnet õpetajakonna hulgas seoses juhi „kaugel asumisega“. Samuti leiti, et suuremate vahemaadega koolide vahel on küsitav nii juhtide kui õpetajate liikumine eri õppekohtadesse, sest sellega kaasnevad lisakulud. Samuti leiti, et tekib ebakindlus kooli staatuses: kas tegemist on suurema kooli õppekohaga või iseseisva kooliga.

Käesoleva aasta seisuga on Palupera Põhikooli ja Rõngu Keskkooli juhtimise ühendamise stsenaariumi puhul finantsmõjudeks hinnatud vabanevaid vahendeid ligikaudu 132 300 eurot kalendriaasta kohta, kui Palupera koolis säilivad I-III kooliaste. Kahekordset finantsmõju on vabanevate vahenditena näha, kui kool jätkaks vaid I ja II kooliastmega ning juhtimine oleks ühendatud Rõngu Keskkooliga (ligikaudu 288 000 eurot kalendriaasta kohta + riigipoolne toetusmeede).

2023. aasta novembris toimunud avalikul arutelul Palupera Põhikoolis arutati kogukonnaga haridusasutuse tulevikku ning käsitleti uuesti ühe võimaliku tulevikustsenaariumina Palupera Põhikooli ja Rõngu Keskkooli ühendjuhtimist. Kohtumisel osales ligikaudu 60 inimest kooli personali, lastevanemate, vilistlaste ja teiste kogukonnaliikmete hulgast. Arutelust võttis osa ka Elva vallavolikogu liikmeid. Laudkondades arutleti ühendjuhtimise poolt- ja vastuargumentide üle ning pooltargumentidena toodi välja, et juhtimise ühendamine on lahendus juhul, kui see võimaldab säilitada Palupera Põhikoolis kõik kooliastmed. Toodi ka välja, et Rõngu Keskkoolist on võimalik suunata lapsed Palupera kooli väiksemasse keskkonda ning suurema kooli toel on võimalik väiksemal koolil end ära majandada.

Vastuargumentidena märgiti, et Rõngu Keskkooli õpetajate ebakompetentsus viiks alla Palupera kooli õpilaste haridustaseme ning koolist kaoks huvitegevus. Ohukohana nähti, et pedagoogide töömaht võib suureneeda, toimuda töötajate ümbersuunamine, või teisalt võib aineõpetajad sel juhul ees oodata hoopiski töökoormuse vähenemine. Ühe murena toodi välja ka uue juhi pühendumine ning võrdne kohtlemine. Leiti, et haridus ei ole koht kokkuvõtteks ning vajadus muudatusteks puudub. Muret tekitas ka asjaolu, et koolide ühendamisel kaoks mõisakool koos oma identiteediga ning seejuures siiski puudub garantii kooli säilimiseks.

3.1.6.3 Kooli sulgemine või III kooliastme sulgemine

Õpilaste arvu muutus on 2023. aastaks tõstatanud veel kaks võimaliku stsenaariumi – kooli sulgemine või III kooliastme sulgemine, mis toodi ühendjuhtimise kõrval lauale novembrikuus toimunud avalikul arutelul.

Kooli sulgemise ainsa pooltargumendina leidis kogukond, et Elva vallale jääb rohkem raha kätte. Vastuargumentidena toodi välja elu kadumist maal ja perede lahkumist, ääremaastumise süvenemist. Usutakse, et paikkonna kultuuriline identiteet hääbub. Õpilaste vaatenurgast leiti, et kaob individuaalne lähenemine ning kannatab laste vaimne tervis, on ka õpilaste õpitee katkemise oht. Murekohana nähti ka peretraditsioonide kadumist – lapsed on käinud Palupera Põhikoolis põlvkondade kaupa. Muu hulgas toodi välja, et Palupera kooli sulgemisega kaoks piirkonnast nišihariduse võimalus ehk võimalus õppida väikestes klassides. Kogukond usub, et kooli sulgemise tõttu lahkuvad inimesed piirkonnast.

Kooli sulgemise finantsmõjudeks on 2023. aasta seisuga prognoositud vabanevaid vahendeid ligikaudu 485 000 eurot kalendriaasta kohta.

Kodulähedase kooli säilimise üks võimalustest võib olla kooliastmete vähendamine, mis õpilaste arvu jätkuva kahanemise valguses toodi avalikul arutelul lauale ühe stsenaariumina. Riik, omavalitsus ja teised koostööpartnerid on arengukavas kokku leppinud selged suunad, mille kohaselt tuleb tagada alusharidus ning I ja II kooliaste lapsele võimalikult kodu lähedal. Kolmanda kooliastme puhul on mõistlik kaaluda õpilaste koondamist valla/linna piirkondlikesse keskustesse (Haridus- ja Teadusministeerium ..., 2023).

III kooliastme sulgemisele kogukond avalikul arutelul pooltargumente ei leidnud. Vastuargumentidena toodi välja, et koolivahetus tekiks ealise arengu kõige kriitilisemal perioodil – murdeas, tekib lisastress ja pinge. Samuti leiti, et III kooliastme sulgemine vähendab laste arvu ka teistes kooliastmetes ning pikemas perspektiivis viib ikkagi kooli sulgemiseni. Väheneb võimalus, et ühe pere lapsed saaksid käia ühes koolis ning lüheneb turvaline aeg väikeses õpikeskkonnas. Märgitakse ka, et omavalitsuses terviklikult kitseneb koolide valikuvõimalus ja mitmekesisus. Leiti, et mujale põhikooli minnes kaob Paluperas kogukond – kolitakse ära, kuna mitmed pered on täna tulnud maale elama just põhjusel, et lastel on võimalus käia kodulähedases koolis. Hirmuna toodi välja, et väikese koolikeskkonnaga harjunud laps ei pruugi suures koolis ja suures klassikollektiivis hakkama saada ning lisaks kaob kooli I ja II astmes käivatel lastel võimalus suhelda endast vanemate õpilastega. Samuti viidati, et väheneb huviringide arv ja valikuvõimalus ning kvalifitseeritud töötajad. Ära märkitakse, et stsenaariumi rakendamise korral kulud ühe lapse kohta tõusevad, kuna maja ülalpidamise kulud jäävad samaks.

Kooli III astme sulgemise finantsmõjudeks on 2023. aasta seisuga hinnatud vabanevaid vahendeid 208 596 eurot aasta kohta, kui kool jätkaks iseseisvalt I ja II kooliastmega.

Kogukond tõi avalikul arutelul välja ka argumendid, miks on oluline kooli säilimine piirkonnas (tabel 14) ning ettepanekud kooli atraktiivsuse tõstmiseks piirkonna perede silmis.

Arutelul osalenud kogukonnaliikmed tõid välja, et Palupera Põhikooli säilimine praegusel kujul on oluline, kuna koolis on kõige paremad õpetajad ning koolipere on väike ja kogukond ühtehoidev. Muu hulgas tõi kogukond kooli säilitamise pooltargumentidena välja ka personaalse lähenemise võimaluse õpilastele ning parema õhkkonna (ahiküte) terviseprobleemidega lastele. Kogukonna poolt nimetati pooltargumentidena veel alternatiivset võimalust suurtele koolidele, projektide olemasolu, „meie“ tunnet, mõõduka suurusega klasse, intensiivsemat ja kontaktsemat õppetegevust, kiusamisvaba kooli toimivust, elutervet õhkkonda. Kogukonna sõnul on Palupera Põhikooli näol tegemist ainsa Elva valla kooliga, kus on 100% õpetajaist vastavad kvalifikatsioonile.

Ettepanekutena kõlasid parema turunduse ning reklaami korraldamine koolile (avatud koolide päev / vallapoolne koolide tutvustamine, tutvustusvideod, üleskutse infolehes, kampaaniad, reklaam lasteaedades jne). Samuti leiti, et tuleks teha korda kergliiklusteed kooli ümbruses, tagada koolitransport ja korraldada kooliväliseid üritusi ning sõprusklasside kohtumisi. Veel toodi välja, et maaelu tuleks toetada ning luua maale nii töökohti kui ka eluasemeid. Jätkuvalt peaks kool võimaldama tasuta huviringe ning huvitegevust tuleks täiendada ujumise huviringiga (koos transpordi korraldamisega). Ära märgiti ka kooli ning lasteaia koostöö tõhustamise vajadust ning leiti, et kooli tuleks leida rohkem noori õpetajaid. Vajadust nähakse vallaülese planeerimise järele, mis tagaks, et erinevate vajadustega (õpiraskused, vägivald jne) noored suunatakse väiksemasse klassikomplekti. Teisalt rõhutati, et muutuma peaks kuvand, et kool on vaid keeruliste lastele. Ettepanekuna toodi välja ka teiste valla koolide sulgemist. Kokkuvõtlikult leiti, et vald ning kogukond peaksid ühendama jõud, et suurendada põhikoolis õppivate laste arvu.

3.2 Kokkuvõte

Palupera Põhikooli näol on tegemist maapiirkonna üldhariduskooliga, mis seisab silmitsi üle-eestiliste haridusvaldkonna kitsaskohtadega, mis eriti tugevalt puudutavad haridusasutusi hajaasustuse piirkondades. Kooli õpilaste arv on langustrendis, elanikkond terviklikult ja õpetajaskond vananeb ning üha keerulisem on leida kvalifitseeritud tugispetsialiste. Samuti on koolil keskmisest kõrgemad ülalpidamiskulud. Piirkonnas konkureerivad õpilaste osas vähemal või suuremal määral kolm haridusasutust ning ligi pooled pered teevad täna alternatiivseid koolivalikuid. Positiivsena saab ära märkida kõrge rahulolu kooliga nii õpetajate, vanemate kui ka õpilaste hinnangul ning kogukonna valmisoleku seista kooli jätkusuutlikkuse eest. Paraku on õpilaste arv III kooliastmes langenud kriitilise piirini, mistõttu on vajalik kooli tulevikutsenaariumid uuesti läbi mõelda, keskendudes eriti kooli III astme jätkusuutlikkusele, et tagada õpilaste arengut toetav sotsiaalne keskkond.

4. Valguta piirkond

Käesolevas haridusvõrgu analüüsi lisas on Valguta piirkonnana käsitletud Valguta Lasteaed-Algkoolile lähimaid asustusüksusi Rannu, Rõngu ja Valguta kantidest. Piirkonna moodustavad Ervu küla, Kipastu küla, Tilga küla, Teedla küla, Valguta küla, Lapetukme küla, Piigandi küla ja Rannaküla. Seisuga 03.10.2023 on piirkonnas kokku 175 elanikku² vanuses 0–16 eluaastat (edaspidi nimetatud **last**), kellest põhikooliastme vanuserühma (7–16 eluaastat) kuuluvad 98 last, kellest 71 on I ja II kooliastme vanuserühmas (7–13 eluaastat). Valimis olevates lastest on 11 põhihariduse juba omandanud. Koolieelses eas lapsi on piirkonnas 66. Alternatiivselt võib piirkonnana vaadelda ka vaid Valguta kanti, st Lapetukme küla, Piigandi küla, Rannaküla, Valguta küla. Antud külade vaates on piirkonnas kokku 79 last vanuses 0–16 eluaastat, kellest põhikooliastme vanuserühma (7–16 eluaastat) kuuluvad 46 ning I ja II kooliastme vanuserühma (7–13 eluaastat) 35 last. Koolieelses eas lapsi on Valguta kandi 30. Põhihariduse on Valguta kandi valimist omandanud 3 last.

Piirkonnakülade lastele on üheks lähimaks õppeasutuseks Valguta Lasteaed-Algkool, kuid hea kättesaadavuse piirkonda (algkooliaste kuni 11 km ja põhikooliaste kuni 15 km) jäävad veel Rannu Kool ja/või Rõngu Keskkool (tabel 15), mistõttu ka Valguta piirkonnas konkureerivad piirkonnas elavate õpilaste osas vähemal või suuremal määral kolm haridusasutust. Logistiliselt keerulisemas asukohas asub Rannaküla. Külale on lähim õppeasutus Valguta Lasteaed-Algkool (ligikaudu 8 km külast), kuid e-keskkonna ARNO andmetel ei õpi käesoleval õppeaastal Valguta LAKi kooliosas ühtegi küla last ning lasteaia liitrühmas on vaid üks laps.

Tabel 15. Valguta piirkonna külade **ligikaudne** kaugus Valguta Lasteaed-Algkoolist, Rannu Koolist ja Rõngu Keskkoolist

Küla:	Valguta Lasteaed-Algkool	Rannu Kool	Rõngu Keskkool
Ervu küla	~ 4 km	~ 3 km	~ 11 km
Kipastu küla	~ 9 km	~ 4,3 km	~ 17 km
Tilga küla	~ 6 km	~ 13 km	~ 4,3 km
Teedla küla	~ 5 km	~ 11 km	~ 10 km
Valguta küla	~ 1 km	~ 7 km	~ 8 km
Lapetukme küla	~ 5 km	~ 11 km	~ 9 km
Piigandi küla	~ 2 km	~ 9 km	~ 9 km
Rannaküla	~ 8 km	~ 15 km	~ 12 km

4.1 Valguta Lasteaed-Algkool

Valguta Lasteaed-Algkool (edaspidi ka **lasteaed-alkgool**) on Elva valla munitsipaalharidusasutus, mis praegusel kujul tegutseb aastast 1989. Lasteaed-alkgoolis toimub õppetöö 1.–6. klassini (I–II kooliastmeni) liitklassides ning alusharidust pakub üks liitrühm. Kooliosa netopind on 812 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopinda ühe õpilase kohta 29 m², mis sarnaselt Palupera Põhikoolile ületab rohkem kui poole võrra riikliku koolivõrgu korrastamise programmis otstarbekaks hinnatud haridusasutuse netopinna (Trummal, 2018). Lasteaiaosa netopind on kokku 277 m² ning käesoleva

² Dokumendis on Valguta piirkonna elanike arvuna (edaspidi ka valim) kalendriaasta täpsusega käsitletud rahvastikuregistri andmetel laste arvu, kes on sündinud ajavahemikul 01.01.2007–03.10.2023, et katta kogu põhikooliastme vanuserühm (k.a koolipikenduse tõttu aasta hiljem kooliteed alustanud lapsed). Põhikooli vanuserühmast on eraldi välja arvatud lapsed, kes on põhihariduse juba omandanud. Andmeid kontrolliti e-keskkonnast ARNO.

õppeaasta seisuga on netopinda lapse kohta 21,3 m². Kokku on lasteaed-alkkoolis netopinda ühe lapse kohta 26,56 m².

4.1.1 Õpilased

4.1.1.1 Lasteaed-alkkooli kooliosa õpilased

Valguta piirkonnas elavatest vastava vanusegrupi lastest käib lasteaed-alkkooli kooliosas 19 ehk ligikaudu 27% piirkonnalaste koguarvust. Vaid Valguta kanti vaadeldes on lasteaed-alkkooli kooliosas 13 piirkonnalast ehk ligikaudu 44% piirkonnas elavatest vastava vanuserühma lastest. Käesoleval õppeaastal õpib e-keskkonna ARNO andmetel kooliosas 28 õpilast (tabel 16), kellest 68% moodustavad piirkonna lapsed ning 29% lapsi tuleb Elva valla teistest piirkondadest. Lisaks õpib kooliosas 1 õpilane (3%), kes ei ole Elva valla elanik. Kitsamalt Valguta kandi lapsi on kooliõpilaste hulgas 46%. Enim lapsi tuleb lasteaed-alkkooli Valguta külast.

Tabel 16. Valguta Lasteaed-Alkkooli õpilaste elukohta piirkonnad. Allikas: e-keskkond ARNO

Piirkond	Asustusüksus	kooliosa	lasteaiaosa	Kokku
Valguta piirkond	Valguta	9	6	15
	Ervu	1	2	3
	Kipastu	1	1	2
	Tilga	1	1	2
	Rannaküla	0	1	1
	Piigandi	0	1	1
	Lapetukme	4		4
	Teedla	3		3
Mujalt Elva valla piirkondadest	Rannu	2		2
	Elva	2		2
	Kõduküla	3		3
	Vallapalu küla	1		1
Teine omavalitsus	KOV väline	1	1	2

Viimase 5 õppeaasta vaates on õpilaste arv küll stabiilselt 30 lapse ümber (tabel 17), kuid koondnumbrina jääb siiski alla arengukavas viidatud piiri, mis tõstatab murekoha lastele optimaalse sotsiaalse keskkonna pakkumise osas. Positiivsemat prognoosi ei näidanud ka 2020. aastal koostatud haridusvõrgu analüüs, mis viitas 2031. aastaks laste arvu kergele langusele 8% võrra (perioodi 2019/20 kuni 2031 jooksul).

Tabel 17. Valguta Lasteaed-Alkkooli õpilaste arv viimase 5 aasta lõikes. Allikas: Haridussilm

Õppeaasta:	I kooliaste:	II kooliaste:	Kokku:
2019/2020	15	10	25
2020/2021	19	11	30
2021/2022	11	16	27
2022/2023	14	14	28
2023/2024	12	16	28

Haridussilma andmetel on lasteaed-alkkooli kooliosas klassikomplektide täituvus püsinud viimasel 7 aastal alla 10 õpilase, mis on kohati ligi poole võrra madalam Elva valla keskmisest (tabel 18).

Tabel 18. Klassikomplektide täituvus 1. ja 2. kooliastmes. Allikas: Haridussilm

	Haridusasutus:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva vald	16.1	16.6	15.6	15.7	15.1	14.7	15.9

Klassikomplekti täituvus I ja II kooliastmes	Rannu Kool	12.5	10.7	9.5	10.2	10.3	10.3	11.2
	Rõngu Keskkool	17.7	18	16	17.7	17.5	14.9	15.3
	Valguta Lasteaed-Algkool	7.7	8.3	9.7	8.3	10	9	9.3

Võttes arvesse laste järelkasvu piirkonnas (tabel 18) ning piirkonnas elavate perede tendentsi teha teisi koolivalikuid (ligikaudu 73% peredest), ei ole ette näha õpilaste arvu olulist suurenemist haridusasutuses ning 2020. aastal analüüsitud prognoos õpilaste arvu vähenemisest on jätkuvalt realistlik.

Tabel 18. Valguta piirkonnas elavad koolieelses eas lapsed (seisuga 03.10.2023) vanuserühmade kaupa. Allikas: Rahvastikuregister

Vanuserühm	Laste arv piirkonnas	Valguta kant
Alla 1 a	10	3
1 a	6	2
2 a	17	7
3 a	11	6
4 a	7	4
5 a	6	5
6 a	9	3
Kokku:	66	30

Kooliosas vajab tähelepanu ja edasist uurimist kiusamiskäitumine õpilaste seas. Haridussilma andmete põhjal on näha, et 2021. aastal on ligikaudu pooled 4. klassi õpilastest kogenud korduvalt kiusamist ning 2022. aastal on see protsent tõusnud veelgi (66,7%). Oluline on ära märkida, et lasteaed-alkooli 4. klassi õpilaste arv on väike ning iga lapse mõju protsendi muutusele suur. Teisalt on Elva valla koolide koondnumbrist näha, et viimase 5 aasta jooksul on üle 30% õpilastest kogenud korduvat kiusamist, mis on murettekitav tendents, sest näitab viimase 2 aasta lõikes veelgi tõusutrendi (tabel 19).

Tabel 19. 4. klassi õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%). Allikas: Haridussilm

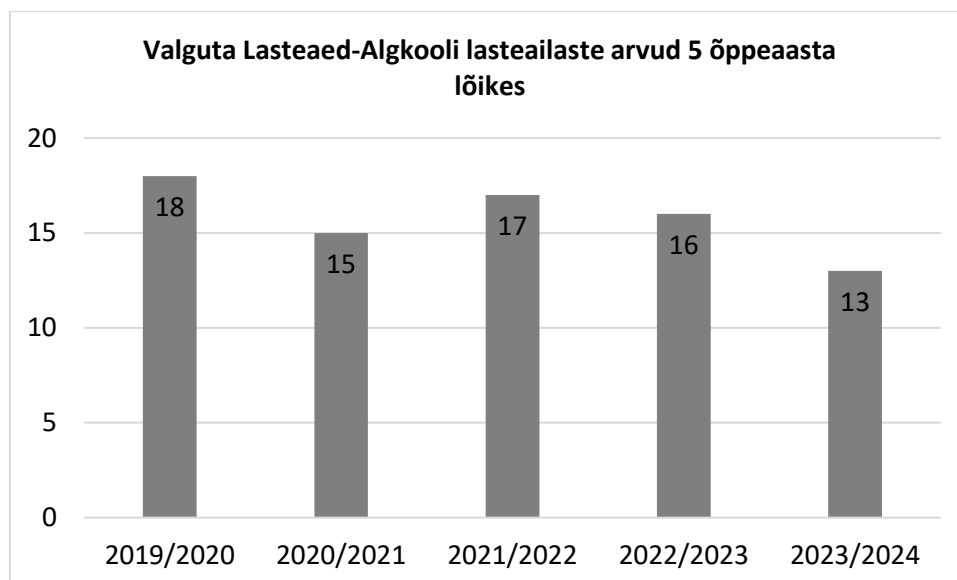
Õpilaste osakaal, keda <u>ei ole</u> viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%) - 4. klass	Haridusasutus:	2018	2019	2020	2021	2022
	Elva vald		70.8	70.3	74.6	63.6
Rannu Kool			63.6	63.6	50	50
Rõngu Keskkool			53.8	63.6	64.7	81
Valguta Lasteaed-Algkool				50		33.3

4.1.1.2 Lasteaed-alkooli lasteaiaosa

Lasteaiaosa liitrühma nimekirjas on käesoleval õppeaastal 13 last (03.10.2023 seisuga), kellest 12 on [teeninduspiirkonna](#) lapsed (tabel 16) ning Valguta piirkonna enda lapsed moodustavad liitrühmas 92%. Terviklikult käib piirkonna lastest lasteaed-alkooli liitrühmas 18%. Kitsamalt vaid Valguta kandi lõikes on piirkonna lapsi lasteaiaosast 40%. Sügisel 2024 on lasteaed-alkooli lasteaiaosast kooli minemas 3 last ning järjekorras on liitrühma 8 Elva valla last vanuses poolteist kuni kuus eluaastat, kellest 3 ei ole seni kohta vastu võtnud ning soovivad kohta mõnes teises Elva valla lasteaiaosast. Laste arv on viimasel 5 aastal

kõikunud ja pigem langustrendis (diagramm 4), vajadust lisarühma avamiseks ei ole. 2020. aasta haridusvõrgu analüüs näitas prognoosi (2019–2031) kohaselt lasteaed-alkooli lasteaiaosas laste arvu vähenemist 2031. aastaks 30% võrra.

Diagramm 4. Valguta Lasteaed-Algkooli lasteaiaosas käivate laste arvud viimase 5 õppeaasta lõikes. Allikas: Haridussilm

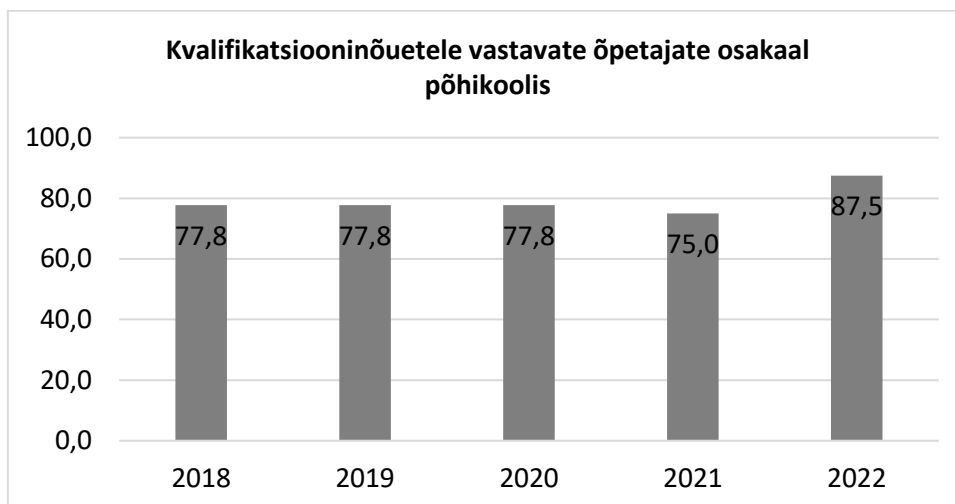

4.1.2 Õpetajad

[PISA 2022](#) uuringu tulemused viitavad, et Eestis on suurenemas õpetajate puudus. Nimetatud uuringu tulemuste kohaselt on õpetajate puudus võrreldes aastaga 2018 süvenenud. Samuti nähtus uuringust, et 2022. aastal õppis 73% Eesti õpilastest koolides, kus koolijuht nentis, et kooli suutlikkust õpetada takistab õpetajate vähesus, ning 51% õpilastest koolides, kus koolijuht nentis, et õppetööd takistab õpetajate ebapiisav kvalifikatsioon. Need näitajad on võrreldes 2018. aastaga paraku tõusnud (Puksand et al., 2023). Sarnaselt viidati Elva valla haridusvõrgu analüüsis 2020. aastal lasteaed-alkooli raskustele leida tulevikus erivajadustega laste toetamiseks kvalifitseeritud õpetajaid.

Haridussilma statistika andmetel on õpetajate ametikohtade arv Valgutas nii kooli- kui ka lasteaiaosas püsinud viimasel 5 aastal (2018–2022) stabiilne ning struktuuris on olnud 4 ametikohta koolis, mis tähendab õpilaste arvuks ühe õpetaja ametikoha kohta ligikaudu 6 õpilast, ja 2 ametikohta lasteaiaosas. Kooliosas oli 2022/2023. õppeaastal tööl 8 õpetajat ning lasteaiaosas 4, mis ületab ligi poole võrra ametikohtade arvu struktuuris ning ühtlasi viitab asjaolule, et haridusamet ei suuda tagada kõigile pedagoogidele täiskoormusega töökohta. Viimasel 5 aastal on kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis olnud veidi alla 80%, kuid 2022. aastaks tõusis see 87,5%ni (diagramm 5). Riigikeele oskuse taseme nõuetele vastavate õpetajate osakaal haridusametuse kooliosas on olnu 100% (2018–2022).

Diagramm 5. Valguta Lasteaed-Algkooli kooliosa kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal

Lasteaed-alkooli liitrühma pedagoogide kvalifikatsioon on viimase 5 aasta vaates tõusnud (tabel 20) ning alates 2020/2021. õppeaastast töötavad rühmas vähemalt rakenduskõrgharidusega pedagoogid.

Tabel 20. Valguta Lasteaed-Algkooli lasteaiaosa õpetajate jaotus kõrgeima formaalhariduse taseme alusel viimase 5 õppeaasta põhjal. Allikas: Haridussilm

Õppeaasta	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Kesk- ja kõrghariduse vaheline kvalifikatsioon	1	1			
Rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon või bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon	1	1	2	2	1
Magistrikraad või vastav kvalifikatsioon	2	2	2	2	3
Kokku:	4	4	4	4	4

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal lasteaed-alkooli kooliosas on Haridussilma andmetel viimasel 7 aastal küll kõikunud, kuid üldjoontes rahuldaval tasemel ning aastaks 2022 suurenenud 87,5%ni. Elva valla haridus- ja kultuuriosakonna poolt 2023. aastal läbi viidud HEV seire kohaselt töötas 2022/2023. õppeaasta seisuga lasteaed-alkooli kooliosas üks logopeed (koormusega 0,25) ja koolipsühholoog (koormusega 0,2). Täitmata oli eripedagoogi ametikoht. Täiendavalt anti seire käigus haridusametusele soovitus täiendada õppekava peatükki „Hariduslike erivajadustega laste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord“ või kaaluda õpilaste toetamise tõhustamiseks eraldiseisva dokumendi loomist. Leiti, et eelpool nimetud peatükk kirjeldab küll õpilaste toetamise võimalusi ning töö põhimõtteid, kuid sinna võiks lisada märkamise ja toetamise protsessi täpsema kirjelduse ning sammud.

4.1.3 Õppehoone

Valguta Lasteaed-Algkooli õppehoone seisukord on hea. Maja fassaad on soojustatud ja saanud uue voodri, vahetatud hoone katus. Majas on suur saal sportimiseks ja koosviibimisteks piisavalt õppe- ja mänguruumi nii kooli- kui lasteaialastele.

4.1.4 Koolitransport

Koolitransport on lasteaed-alkoolis lahendatud erinevalt, kuid mõjutatud piirkonna hajaasustusega kaasnevatest eripäradest. Valla koolibuss transpordib lasteaed-alkooli Rõngu piirkonna lapsi, kes on valinud selle haridusametuse väiksema õpikeskkonna tõttu. Osa õpilastest liiguvad lasteaed-alkooli ka

maakonnaliinidega või jalgsi/rattaga. Samuti on vanemaid, kes eelistavad tuua lapsi kooli oma transpordivahendiga.

4.1.5 Kulud

Valguta Lasteaed-Algkooli kooliosa kulud kokku olid 2020. aastal ligikaudu 221 600 eurot 25 õpilase kohta, seega ühe õpilase kohta ligikaudu 8 867 eurot, mis olid Elva valla koolide lõikes ühed kõrgemad. Sarnaselt olid 2020. aastal keskmisest kõrgemad kulud ka lasteaed-algkooli lasteaiaosas: ligikaudu 119 300 eurot 18 lapse, st ca 6630 eurot ühe lapse kohta. 2023. aastal olid kooliosa personali- ja õppekoha kulud ligikaudu 180 000 eurot 28 õpilase kohta, mis teeb ühe õpilase kuluks ligikaudu 6 400 eurot. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu) on kooliosa üldkulu 2023. aastal ligikaudu 244 600 eurot 28 õpilase kohta, mis teeb ühe õpilase kuluks ligikaudu 8 736 eurot. Kooliosa õpilaskoha maksumus 2023. aastal, pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist, on Elva valla kõrgeim: 351 eurot kuus (12 kuu lõikes). Lasteaiiosa personali- ja õppekoha kulud olid 2023. aastal kokku ligikaudu 112 300 eurot 16 lapse kohta, seega ligikaudu 8 600 eurot ühe lapse kohta. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu) on lasteaiiosa üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 138 919 eurot 16 lapse kohta, seega ligikaudu 8 683 eurot ühe lapse kohta. Lasteaiakoha maksumus 2023. aastal on, pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist 686 eurot, mis on jätkuvalt valla üks kõrgemaid.

4.1.6 Lasteaed-algkooli tulevikustsenaariumid

Valguta Lasteaed-Algkooli puhul analüüsiti 2020. aastal kolme võimalikku tulevikustsenaariumit (hetkeolukorra säilimine, juhtimise ühendamine ja haridusasutuse sulgemine), mis on oma poolt- ja vastuargumentidega jätkuvalt arutluse all ka 2023. aastal.

4.1.6.1 Hetkeolukorra säilimine

Hetkeolukorra säilimise (silmas peeti haridusasutuse iseseisvat toimetamist – asutusele leitakse direktor) pooltargumentideks loeti kodulähedase kooli ja lasteaiaga ning töökohtade säilimist, samuti erivajadustega õpilastele sobivat keskkonda. Samas leiti, et arvestama peab paljude piirangutega, näiteks ei ole lastel piisavalt võimalusi arendada sotsiaalseid oskusi, erivajadustega laste toetamiseks on raske leida kvalifitseeritud õpetajaid ja tugispetsialistide ning huvitegevuse valikud on piiratud. Lisaks olid analüüsi hetkel haridusasutuse majanduskulud valla ühed kõrgemad lapse kohta.

Juba varem mainitud haridus- ja kultuuriosakonna poolt 2023. aastal läbi viidud HEV seire tõi välja, et lasteaed-algkooli kooliosas on loodud osaliselt tingimused tööks erivajadustega õpilastega. Seega kaasava hariduse põhimõtetest lähtumiseks vajab kooli õppekeskkond veel arendamist, kuid peab nõustuma, et väikesed klassid toetavad erivajadustega lastele sobiliku keskkonna loomist. Samuti on suuremas osas täidetud tugispetsialistide ametikohad ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal lasteaed-algkoolis on rahuldaval tasemel.

Jätkuvalt on murekohaks väike õpilaste arv vaadeldavas haridusasutuses ning piirkonna perede teised kooli- ja lasteaiavalikud, mis seab piirangud laste võimalustele arendada sotsiaalseid oskusi. Muu hulgas on oluline välja tuua, et jätkuvalt on Valguta Lasteaed-Algkooli kulud Elva valla ühed kõrgemad, mis pikemas perspektiivis ei pruugi olla omavalitsusele jõukohased.

4.1.6.2 Valguta kooli juhtimise ühendamine Rõngu või Rannu kooliga

2020. aasta Elva valla haridusvõrgu analüüsis käsitleti ühe võimaliku stsenaariumina Valguta Lasteaed-Algkooli liitmist Rõngu Keskooliga. Valguta kooli juhtimise ühendamise stsenaariumi korral Rõngu kooliga leiti pooltargumentidena, et kooli juhtimine muutuks oluliselt strateegilisemaks ja võimalik oleks juhtimiskulusid kokku hoida. Uus juhtimiskultuur võimaldaks muuta organisatsioonikultuuri ja

vähendada bürokraatiat. Võimalik oleks tõhusamalt korraldada õpetajate ja tugispetsialistide asendamisi ja/või värbamist ning areneda meeskondlikult. Koostöös teiste koolidega oleksid õpilastel mitmekesisemad võimalused õppetöök ja ühisüritusteks ning väljasõitudeks.

Ühendjuhtimise stsenaariumi on käesolevaks õppeaastaks lasteaed-alkoolile ajutise lahendusena sisuliselt juba rakendatud koostöö näol Rannu kooliga: lasteaed-alkooli direktori kohusetäitjaks on määratud Rannu Kooli direktor. Haridusasutustes toimub ka näiteks personali riskiasutus, mis tagab õpetajate ja tugispetsialistide olemasolu, kuid ei pruugi lahendada väikest õpilaste arvu.

Vastuargumentidena toodi 2020. aasta analüüsis välja, et hoone majandamiskulud ei vähene, mitme maja juhtimine on kindlasti keerukam ning probleemiks on hoonete eripärade säilitamine. Samas ei pruugi paraneda laste võimalused huvitegevuseks ja väljasõitudeks ning meeskondlik õppetöö arendus. Mitme õppekohaga koolile võimeka juhi leidmine on keerukas ning ebaõnnestumise korral võib tekkida juhtimiskriis mitmes koolis.

Valguta Lasteaed-Algkooli ühendamise stsenaariumi korral Rannu Kooliga on 2023. aasta seisuga prognoositud vabanevaid vahendeid veidi enam kui 56 000 eurot kalendriaastas. Lasteaed-alkooli liitmine Rõngu Keskkooliga annaks sama aasta seisuga vabanevaid vahendeid ligikaudu 49 000 eurot kalendriaastas.

Lasteaed-alkooli ühendamise stsenaariumi korral tuleb arvestada ka liitühma olemasoluga haridusasutuses. Kooliosa juhtimise ühendamine Rõngu Keskkooliga tooks näiteks kaasa olukorra, kus Valguta lasteaiarühm tuleb liita Rõngu lasteaiaga Pihlakobar või Rannu lasteaiaga Naerupesa. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ei sätesta juriidilise vormina võimalust koolieelse lasteasutuse ja gümnaasiumi tegutsemiseks ühe asutusena. See aga tähendaks ühes hoones toimetava haridusasutuse jagamist kahe organisatsiooni ja juhi vahel. Lasteaed-alkooli liitmist Rannu Kooliga toetab käesoleva õppeaasta erandlik olukord, kus sama kooli direktor juba täidab koolijuhi kohuseid, personal on majades riskiasutuses ning liitumise korral on võimalus säilitada ühe asutuse koosseisus ka olemasolev liitühm.

4.1.6.3 Valguta Lasteaed-Algkooli sulgemine

Valguta Lasteaed-Algkooli sulgemise stsenaariumi puhul nimetati toetava argumendina teiste haridusasutuste lähedust – Rõngu Keskkool, Rõngu Lasteaed Pihlakobar, Rannu Kool ja Rannu Lasteaed Naerupesa (ca 7 km) ning toimivat koolitransporti. Samuti leiti sulgemise stsenaariumit arutades, et see aitab ressursse optimeerida ning on majanduslikult kõige suurema efektiga. Võimalused laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks paraneksid ning mitmekesisustuksid.

Paraku ei näita hetke seisuga positiivsemat stsenaariumit lasteaed-alkoolile ka kooliealiste laste arv piirkonnas. 2022. aastal koostatud rahvastikuprognos viitab tulevikus õpilaste arvu vähenemisele Valguta kandis ning juba täna teeb suurem osa peresid teisi haridusasutuste valikuid. Seetõttu ei ole näha õpilaste arvu olulist suurenemist, mis mitmekesisustaks sotsiaalset keskkonda õpilaste jaoks. Piirkonnas on ka olemas või vajaduspõhiselt korraldatav koolitransport nii Rõngu kui ka Rannu suunas, mis tagab lähedal asuvate haridusasutuste logistiliselt hea kättesaadavuse.

Lasteaed-alkooli sulgemise stsenaariumi (kooliosa + lasteaed) puhul prognoositakse 2023. aasta seisuga vabanevaid vahendeid ca 290 000 eurot kalendriaasta kohta.

Vastuargumentidena toodi 2020. aasta analüüsis välja töökohtade kadumine ja vajadus leida hoonele uus funktsioon. Samuti piirkonna perede jaoks koolivaliku võimaluste vähenemine ning väikekooli kadumine piirkonnast. Lasteaiarühma puhul leiti, et tuleks kaaluda, kas selle pidamine Valgutal on otstarbekas või tuleks rühm paigutada ümber Rannu lasteaeda. Kaalukohana tõstatati ka variant, et

lasteaed jätkab olemasolevas hoones ning hoonele leitakse lisaks uus funktsioon, mis sobib kokku lasteaiaga. Kogukond tõi 2020. aastal piirkonnakohtumisel välja, et haridusasutus on praegu tugeva kogukonnakeskuse rollis, selle sulgemisel laste koolitee pikeneks ning koolitransport vajaks edasiarendamist.

2023. aasta novembrikuus toimunud avalikul kogukonnakohtumisel Valguta Lasteaed-Algkoolis arutati täiendavalt Valguta piirkonna haridusvõrgu tänaste tugevuste ning murekohtade üle. Laudkondadest tehti ettepanekuid, kuidas tagada piirkonna hariduse jätkusuutlikkus.

Haridusvõrgu tugevusi leiti nii füüsilisest (korras koolimaja, park, kergliiklusteed, lasteaia ning kooli asumine ühes hoones, liitklassid, kodulähedus) kui ka vaimsest õpi- ja õpetamiskeskonnast (individuaalne lähenemine, kokkuhoidev kollektiiv, turvaline vaimne ja füüsiline keskkond, tugev side vilistlastega, lastevanemate positiivne tugi). Samuti toodi välja, et haridusasutuses on tööl pädevad ja kvalifitseeritud õpetajad ning olemas tugispetsialistid. Plussidena märgiti, et lasteaed-alkooli kodulehekülg on võrdlemisi aktiivne ning koolis on toitlustamisega pikapäevarühm. Kogukonna hinnangul on lasteaed-alkoolis palju ühisüritusi ja väljasõite, traditsioonid ning toimivad huviringid. Lasteaed-alkoolis nähakse tuge kogukonnale ja leitakse, et täna toimib piirkondlik lähenemine, seejuures ka hea koostöö naaberharidusasutustega. Valguta laste õppeedukus on üldiselt hea ning käitumine viisakas.

Murekohtadena märgiti ära ebakindlust kooli tuleviku osas, keerulist logistikat haridusasutusse, huviringide vähesust (alarahastatud), juhi asumist kaugemal, väikest laste arvu, vananenud õppekeskkonda, jagatud õpetajaid, kohapealse toitlustuse puudumist. Leiti, et piirkonnas on vähe töökohti ning võimalusi ja toimub kogukonna hajumine. Samuti on osale kogukonnast siiski mureks kergliiklusteede puudumine piirkonnas. Muu hulgas toodi murekohana välja haridusasutuse väike eelarve.

Valguta piirkonna hariduse jätkusuutlikkuse tagamise võimalusena pakuti välja teavitustööd lastevanemate seas. Leiti, et vald peaks näitama kooli võimalikult positiivses valguses ja pakkuma selget visiooni ning kindlustunnet kooli tuleviku osas. Lasteaia ja kooli koostöö jätkumist ning laste suunamist lasteaiast haridusasutuse kooliossa. Samuti tehti ettepanek uurida põhjuseid, miks piirkonnas elavad pered ei eelista kogukonnakooli ning teevad otsuse teiste haridusasutuste kasuks. Ära mainiti ka kooli sildi/viida puudumist tee ääres, vajadust huviringide suurema rahastamise, töötajate tunnustamise ning õppetegevuse senisest suurema mitmekesistamise järele. Lahendusena pakuti välja ka haridusasutusele oma direktori valimist, kes saaks konkurentsivõimelist töötasu. Tagada tuleks finantsressursid laste igakülgseks arendamiseks.

4.2 Kokkuvõte

Valguta Lasteaed-Algkool on pisike haridusasutus hajaasustusega maapiirkonnas, mis laste vähesuse tõttu seisab silmitsi mitmete murekohtadega. Täna suudab lasteaed-alkool pakkuda õpilastele väikesi klasse ning individuaalset lähenemist. Kooli õpilaste arv on aga jätkuvalt alla arengukavas viidatud kriitilise piiri, klassitaituvused madalapoolsed ning paraku ei näita prognoosid haridusasutusele ka laste arvu olulist suurenemist lähitulevikus, mistõttu on raskusi lastele optimaalse sotsiaalse keskkonna tagamisega. Täiendavalt on oluline välja tuua, et rohkem kui pooled piirkonna pered teevad täna teisi haridusasutuse valikuid. Samuti ei võimalda väike õpilaste arv pakkuda kõigile õpetajatele ning tugispetsialistidele täiskoormusega rakendust, mis muudaks haridusasutuse pedagoogide seas atraktiivsemaks. Personali väike koosseis ja õpilaste vähesus seab piirangud ka õpetajate professionaalse arengu toetamisele (nt võrgustike loomine, mentorlus, erialane spetsialiseerumine jne). Samuti on kooli üldkulud ühed valla kõrgemad.

Teisalt on käesoleva õppeaasta erandlik olukord, kus lasteaed-alkkooli ja Rannu Kooli juhib üks direktor, pakkunud näiteks leevendust personalinappusele töötajate riskasutuse näol, mistõttu võib kooli üks tulevikuvaade olla selle ja ühe lähedal asuva kooli ühendjuhtimine. Valguta lasteaed-alkkoolis toimunud avalik arutelu tõi positiivsena välja kogukonna valmisoleku seista oma kooli jätkusuutlikkuse eest. Samuti väljendas haridusametuse personal rahulolu hetkeolukorraga asutuste ühendjuhtimise näol.

5. Rannu piirkonna haridusasutused

Valguta Lasteaed-Algkooli tuleviku korraldamise valguses on mõistlik uuesti üle vaadata ka Rannu piirkonna haridusvõrk. Piirkonna haridusvõrgu moodustavad üks üldhariduskool – Rannu Kool – ja üks munitsipaallasteaed – Rannu Lasteaed Naerupesa.

Käesolevas dokumendis on Rannu piirkonnana käsitletud Rannu Koolile ja Rannu lasteaiale lähimaid asustusüksusi Rannu kandis. Piirkonna moodustavad Ervu küla, Kaarlijärve küla, Kipastu küla, Koopsi küla, Kulli küla, Kureküla alevik, Noorma küla, Paju küla, Rannu alevik, Tamme küla, Utukolga küla, Vallapalu küla ja Vehendi küla. Seisuga 03.10.2023 on piirkonnas kokku 229 elanikku³ vanuses 0–16 eluaastat (edaspidi nimetatud **last**), kellest põhikooliastme vanuserühma (7–16 eluaastat) kuuluvad 115, põhihariduse on omandanud 14 ning koolieelses eas lapsi on 100.

5.1 Rannu Lasteaed Naerupesa

Rannu lasteaed Naerupesa (edaspidi nimetatud **lasteaed**) on Elva valla munitsipaallasteaed, mis tegutseb tänasel kujul (4-rühmalisena) aastast 2012 ning kannab Naerupesa nime aasast 2020. Lasteaias pakutakse alusharidust neljas rühmas, millest käesoleva õppeaasta seisuga on kaks aiarühmad, üks liitrühm ning üks sõimerühm. Õppetegevust planeeritakse ja viiakse läbi üldõpetuse printsiipi järgides, lõimitud tegevustena, kus pööratakse tähelepanu mängulisele lähenemisele ning avastamisrõõmule. Lasteaia netopind on 1303 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopinda ühe lapse kohta 17,1 m². Ruumiliselt on valmisolek ühe lisarühma avamiseks, kuid see vajab lisainvesteeringut renoveerimiseks. Lasteaia ülejäänud ruumid on renoveeritud ja planeeritud ideaaltingimustes 74 lapsele. Lasteaial on ka avar õueala. Käesoleval õppeaastal on suurendatud rühmad maksimaalse piirini, mistõttu on lasteaias kohti kokku 84 lapsele.

5.1.1 Lapsed

Rannu piirkonnas elavatest vastava vanusegrupi lastest käib piirkonnas asuvas lasteaias 56 last ehk 57% laste koguarvust. Käesoleval õppeaastal käib e-keskkonna ARNO andmetel lasteaias 76 last, kellest ligikaudu 74% moodustavad piirkonnalapsed ning 24% lapsi tuleb Elva valla teistest piirkondadest. Lisaks on lasteaias üks laps, kes ei ole Elva valla elanik. Enim lapsi tuleb lasteaeda Rannu alevikust ning ühtegi last ei käi käesoleva õppeaasta seisuga Kipastu ja Utukolga külast (tabel 21).

Tabel 21. Rannu Lasteaed Naerupesa laste elukoha piirkonnad. Allikas: Haridussilm

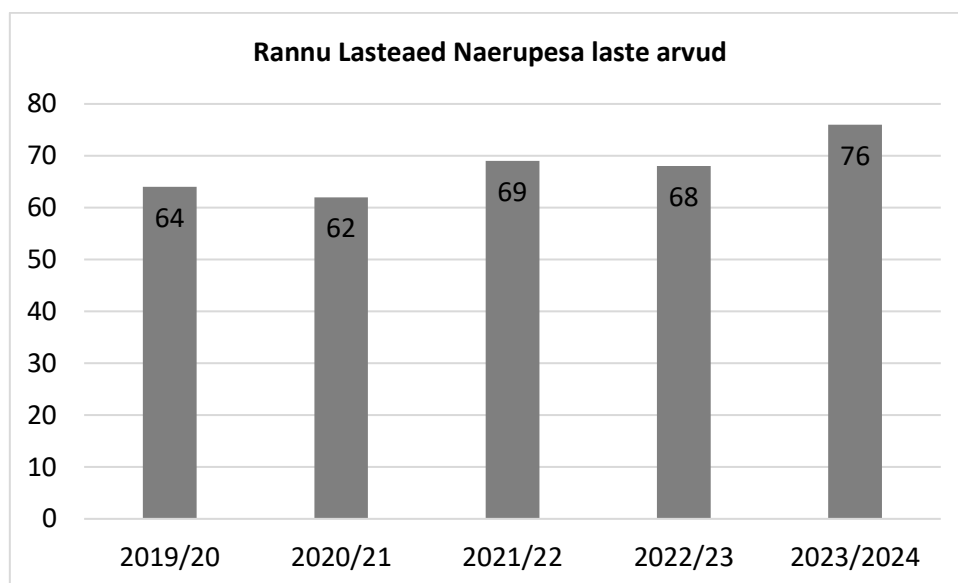
Piirkond	Asustusüksus	Laste arv
Rannu piirkond	Rannu alevik	27

³ Dokumendis on Rannu piirkonna elanike arvuna (edaspidi ka valim) kalendriaasta täpsusega käsitletud rahvastikuregistri andmetel laste arvu, kes on sündinud ajavahemikul 01.01.2007–03.10.2023, et katta kogu põhikooliastme vanuserühm (k.a koolipikenduse tõttu aasta hiljem kooliteed alustanud lapsed). Põhikooli vanuserühmast on eraldi välja arvatud lapsed, kes on põhihariduse omandanud. Andmeid kontrolliti e-keskkonnast ARNO.

	Ervu	5
	Palju küla	1
	Noorma küla	4
	Kureküla alevik	2
	Kulli küla	5
	Koopsi küla	1
	Kaarlijärve küla	7
	Vehendi küla	3
	Vallapalu küla	2
	Tamme küla	1
	Kipastu küla	
	Utukolga küla	
Mujalt Elva valla piirkondadest	Pööritsa küla	3
	Neemisküla	6
	Järvaküla	3
	Annikoru küla	1
	Rannaküla	2
	Valguta küla	1
	Täpsustamata	1
Teine omavalitsus	KOV väline	1
Kokku:		76

Viimase 5 õppeaasta vaates on laste arv lasteaias küllaltki stabiilne ja kerges tõusutrendis (diagramm 6).

Diagramm 6. Rannu Lasteaed Naerupesa laste arv viimase 5 õppeaasta lõikes. Allikas: Haridussilm

2020. aasta analüüs prognoosib 2031. aastaks 28% laste arvu kahanemist (perioodil 2019–2031) Rannu lasteaias, mistõttu ei ole täna lisarühma loomise vajadus kriitiline. Piirkonda aitab teenindada ka lähedal asuva Valguta Lasteaed-Algkooli liitühm (vahemaa umbes 7 km).

5.1.2 Õpetajad

Haridussilma andmete kohaselt on lasteaias õpetajate ametikohtade arv püsunud viimasel 5 aastal stabiilselt 8–9 ning õpetajate koguarv haridusasutuses on kõikunud 8–10 vahel. Suurem osa õpetajaskonnast omab vähemalt rakenduskõrgharidust (tabel 22) ning vanuselise jaotuse järgi on

õpetajad peamiselt vanusevahemikus 30–59 eluaastat. Alates 2021. aastast on majas olemas nii logopeed kui ka eripedagoog, kes vastavad kvalifikatsiooninõuetele, omades erialast magistrakraadi.

Tabel 22. Rannu Lasteaed Naerupesa õpetajate jaotus kõrgeima formaalhariduse taseme alusel viimase 5 õppeaasta põhjal. Allikas: Haridussilm

Õppeaasta	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Keskharidus või vastav kvalifikatsioon	1	3	2	3	2
Rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon või bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon	5	4	4	4	4
Magistrikraad või vastav kvalifikatsioon	3	3	4	3	2
Kokku:	9	10	10	10	8

5.1.3 Kulud

Aastal 2020 oli Rannu Lasteaed Naerupesa üldkulu aastas lapse kohta veidi üle 400 000 euro, mis tähendab ca 6288 eurot lapse kohta. 2023. aasta seisuga oli lasteaia personali- ja õppekoha kulud ligikaudu 416 000 eurot 68 lapse kohta, seega ühe lapse kohta ca 6119 eurot. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu), on lasteaia üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 513 000 eurot 68 lapse kohta, ehk ligikaudu 7550 eurot lapse kohta. Käesoleva kalendriaasta seisuga on lasteaia kohta maksumus pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist kalendrikuu kohta ligikaudu 603 eurot, mis on valla mõistes keskmine õppekoha maksumus ning maapiirkonna lasteaedade lõikes üks soodsamaid.

5.2 Rannu Kool

Rannu Kool (edaspidi nimetatud **kool**) on Elva vallas tegutsev munitsipaalkool. Esimesed teated piirkonnas koolihariduse andmisest pärinevad juba 1689. aastast (Rannu Kõstrikoolis) ning 1919. a alustas Rannu mõisa härrastemajas tegevust 6-klassiline algkool. Aastast 1944 hakkas piirkonnas toimima mittetäielik 7- klassiline keskkool ning uus koolihoone valmis 1967. aastal. Alates 1988/1989. õppeaastast tegutses Rannus keskkool, mille viimane lend lõpetas 2013. aastal. Alates 2013. aastast toimetab põhikoolina Rannu Kool. Koolis toimub täna õppetöö 1.–9. klassini (I–III kooliastmeni). Kooli netopind on 1818 m² ning käesoleva õppeaasta seisuga on netopinda ühe õpilase kohta 16,23 m², mis on veidi kõrgem riikliku koolivõrgu korrastamise programmi poolt otstarbekaks hinnatud haridusasutuse netopinna määrast 12 m² õpilase kohta (HTM 2018).

5.2.1 Õpilased

Rannu piirkonnas elavatest vastava vanuserühma lastest õpib Rannu Koolis 70 ehk ligikaudu 61%. E-keskkonna ARNO andmetel õpib käesoleval õppeaastal koolis kokku 112 õpilast, kellest ligikaudu 63% moodustavad piirkonnalapsed ning 34% lastest tulevad Elva valla teistest piirkondadest. Lisaks õpib koolis ka lapsi, kes ei ole Elva valla elanikud (ligikaudu 3%). Märkimist väärib asjaolu, et Elva valla teiste piirkondade lapsi on kooli III astmes arvestatav hulk, kusjuures teistest piirkondadest tulevate laste kodukohakoolis on võimalus õppida kuni II kooliastme lõpuni ning edasi on keskusesse suundunud õpinguid jätkama (nt Konguta ja Valguta piirkonnad).

Õpilaste arv koolis on alates 2017. aastast olnud valdavalt langustrendis, kuid märgatav tõus tekkis taas 2022/2023. õppeaastal. Ka käesoleval õppeaastal on laste arv suurem kui eelmisel aastal (tabel 23). Õpilaste arvu on kergelt mõjutanud ka sõjaolukord Ukrainas.

Tabel 23. Rannu Kooli õpilaste arvud viimase seitsme õppeaasta lõikes. Allikad: Haridussilm ja e-keskkond ARNO

Õppeaasta	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Kokku
2017/18	30	34	34	98
2018/19	31	26	36	93
2019/20	29	32	35	96
2020/21	33	29	30	92
2021/22	32	30	28	90
2022/23	38	30	40	108
2023/24	36	35	41	112

2020. aasta analüüsi prognoosi kohaselt langeb aastaks 2031 algkooli õpilaste arv kuni 15% ja põhikooli osas suureneb õpilaste arv 8% (perioodil 2019–2031). Viimase kahe õppeaasta numbrid näitavad õpilaste arvu kasvu kõigis kooliastmetes, olles kõige märkimisväärsem III kooliastmes.

5.2.2 Koolitransport

Rannu piirkond on oma suuruse ja hajaasustuse eripärade tõttu omavalitsusele koolitranspordi korraldamisel paras väljakutse. Piirkonna valla koolibuss on leitav rakendusest Elva Geoportaal (<https://gis.elva.ee/portal/apps/sites/#/elva>) ning üldjoontes võib öelda, et koolitransport vastab täna nõudlusele.

5.2.3 Õppehoone

Rannu Kooli õppehoone on renoveeritud 2021. aastal ning pakub häid tingimusi õppetöö läbiviimiseks õpetajatele ning õppimiseks õpilastele. Koolil on hea võimalus kasutada muu hulgas ka Rannu Rahvamaja ruume ning Rannu Kooli pikapäevarühm tegutseb Rannu lasteaia ruumides.

5.2.4 Kulud

2020. aastal olid Rannu Kooli üldkulud 96 õpilase kohta ca 665 000 eurot kalendriaastas, mis tähendas pisut alla 7000 euro ühe õpilase kohta ning oli Elva valla koolide lõikes keskmine. 2023. aastal olid personali- ja õppekoha kulud 108 õpilase kohta kokku veidi alla 635 000 euro, mis tegi õpilase kohta ca 5879 eurot kalendriaastas, olles valla lõikes jätkuvalt keskmine. Võttes arvesse kogu kulu (sh hoone ülalpidamiskulu), on kooli üldkulu 2023. aastal kokku ligikaudu 739 000 eurot 108 õpilase kohta, mis teeb õpilase kohta 6842 eurot kalendriaastas. Käesoleval õppeaastal on ühe õpilaskoha maksumus pärast riigipoolsete toetuste mahaarvamist 248 eurot kuus.

5.2.5 Lasteaia ja kooli tulevikutsenaariumid

Nii Rannu Lasteaed Naerupesa kui ka Rannu Kooli puhul analüüsiti 2020. aastal kaht stsenaariumit (hetkeolukorra säilimine ja juhtimise ühendamine), mis on oma poolt- ja vastuargumentidega arutluse all ka 2023. aastal ning antud lisas käsitletud komplekselt.

5.2.5.1 Hetkeolukorra säilimine

Analüüsis loeti hetkeolukorra säilimise pooltargumentideks kodulähedase lasteaia säilimist ning – vähemalt praegusel ajal – optimaalseid üldkulusid lapse kohta. Nenditi, et kaasaegses õppe- ja kasvukeskkonnas töötavad kvalifikatsiooniga õpetajad.

Suuremal osal lasteaia õpetajaskonnast on küll vähemalt rakenduskõrgharidus, kuid jätkuvalt on majas ka keskharidusega pedagooge, mis viitab raskustele leida kvalifikatsioonile vastavaid õpetajaid. Vajalikud tugispetsialistid on lasteaias täna olemas, kuid tulevikuvaates on seda võimaliku murekohana nähtud

kõrge juhtimiskompetentsi ning pedagoogide nappuse kõrval. Muu hulgas on oluline ära märkida, et 2023. aasta seisuga on lasteaia üldkulud ühe lapse kohta valla lõikes jätkuvalt keskmised.

Rannu Kooli puhul leiti 2020. aastal, et hetkeolukorra säilimise kasuks räägib kodulähedase kooli ja töökohtade säilimine, tugispetsialistide olemasolu ning 2021. aastal kavandatav koolihoone remont. Murekohana nähti kohalike perede teisi eelistusi kooli valikul, mille põhjuseks peeti koolide valikurohkust piirkonnas ning kehvast seisust koolimaja.

Rannu Kooli õppehoone renoveeriti 2021. aastal ning nüüd on tagatud head tingimused koolis õppetöö läbiviimiseks. Samuti on näha, et viimaste õppeaastate vaates on õpilaste arv pööranud kasvutrendile kõigis kolmes kooliastmes. Piirkonnas elavatest peredest on pisut üle poole teinud valiku Rannu Kooli kasuks.

2020. aastal nähti probleemina nõuetekohase kvalifikatsiooniga aineõpetajate ning tugispetsialistide leidmist. Piirkonnakogu arutelul 2020. aastal rõhutati vajadust säilitada piirkonnas 9-klassiline kool.

5.2.5.2 Juhtimise ühendamise stsenaarium

Lasteaia ja kooli juhtimise ühendamise stsenaariumi all on mõeldud Rannu Kooli ja Rannu lasteaia ühendamist lasteaed-põhikooliks. Juhtimise ühendamise puhul nimetati analüüsis toetavate argumentidena strateegilisemat juhtimist ja uue juhtimiskultuuri loomist, mis vähendaks bürokraatiat. Suures organisatsioonis on võimalik paindlikumalt korraldada õpetajate tööd ja asendamist ning kavandada meeskondliku õppetöö arendamist. Üheks tugevaimaks lasteaia ja kooli juhtimise ühendamise pooltargumendiks loeti laste sujuvam üleminek kooli.

Rannu piirkonnas on 12 last, kes alustasid kooliteed sügisel 2023, kuid Rannu Kooli 1. klassi nimekirjas on käesoleval hetkel lapsi 7. Kooli 1. klassis käivatest lastest on täiendavalt piirkonnas elavaid lapsi 5 ehk 71%. Rannu lasteaia lõpetas 2023. aasta kevadel 11 last, kellest Rannu Kooli liikus edasi 6. Lasteaia lõpetanud lastest olid piirkonnalapsed 8 ehk 73%. Sujuvama ülemineku kõrval lasteaia kooli võiks ühendjuhtimisel asutuses suurendada ka laste arvu, kes teevad valiku oma piirkonnas asuva kooli kasuks.

Vastuargumendina leiti 2020. aasta analüüsis, et ühendamine ei anna märkimisväärset majanduskulude vähenemist ja mitme eri liiki asutuse juhtimine on keerukam ning nõuab vastavat kompetentsi. Juhtimiskulude vähenemist loeti marginaalseks. Meeskondlik õppetöö arendamine ei pruugi saavutada oodatud kvaliteeti. Samuti on lasteaia ja kooli juhtimisel omad eripärad. Murekohana nähti ka hoonete eripärade säilitamist. 2020. aastal toodi piirkonnakogu arutelul välja, et Rannus on olnud küll omal ajal lasteaia ja kooli juhtimine ühendatud, kuid see ei toiminud hästi. Leiti, et hetkel toimivad asutused eraldiseisvana edukamalt ning juhtimise ühendamine ei ole mõttekas stsenaarium. Kõlas arvamus, et pigem võiks kaaluda erinevate lasteaedade juhtimise ühendamist.

Novembris 2023 Rannu Rahvamajas toimunud piirkondlikul kohtumisel kogukonnaga arutleti piirkonna haridusvõrgu tänaste tugevuste ja nõrkuste üle. Kõne all oli ka teema, milline võiks olla Rannu piirkonna haridusvõrk aastaks 2031.

Tugevustena märkis kogukond ära, et piirkonnas on täna olemas toimivad kool, lasteaed ning noortekeskus. Nenditi, et kaadri volavus haridusasutustes on hetkel väike. Samuti nähakse juba täna lasteaia ja kooli integreeritud tegevust. Veel mainiti rahulikkust ja turvalist õpikeskkonda, kvalifitseeritud töötajaid (õpetajad, tugipersonal, juhid), optimaalset võrgustikku, pikapäevarühma olemasolu, tasuta koolitoitu, hästi korraldatud bussiliiklust, renoveeritud koolimaja, tasuta ja mitmekülgset huvitegevust. Toodi välja, et toimib koostöö rahvamaja, noortekeskuse ja lastevanemate vahel.

Piirkonna nõrkustena nähakse koolikiusamist ning vähest ennetustööd. Toodi välja, et oluline on kaasata ennetustöösse lapsevanemaid. Murekohana toodi välja ka tasuline toit lasteaias. Kogukonnas oli ka neid, kes leidsid, et huvitegevus võiks olla mitmekesisem. Nõrkuste seas nimetati veel tööõpetusklassi ohutust, kohalike õpetajate väikest osakaalu haridusasutuses, alarahastatust, väsinud mööblit, probleeme toitlustamisega, ruumipuudust koolis ning väheseid kooliväliseid tegevusi. Samuti viidati vajadusele jätkata kultuuripärandi edasikandmist (tantsu- ja laulupidu) ning parandada kooli kuvandit. Kohtumisel jäi muu hulgas ka kõlama, et koostöö erinevate asutuste vahel Rannu piirkonnas ei ole hea.

5.3 Kokkuvõte

Rannu on kahe haridusasutusega piirkond Elva vallas. Nii Rannu Koolis kui ka lasteaias käib 56–61% piirkonnas elavatest lastest. Rannu piirkonna laste arv on üldiselt stabiilne. Samas on oluline välja tuua, et täna on Rannu Lasteaed Naerupesa rühmad suurendatud maksimumini, mis näitab, et ka kooli on pealekasvu oodata. Rannu Kooli õpilaste arv on juba hetkel kergelt kasvavas trendis.

Personali osas on lasteaias tagatud vajaminevad tugispetsialistid ning valdaval osal õpetajatest on nõuetekohane kvalifikatsioon. Rannu Kooli direktor on aga käesoleval õppeaastal toimetanud kohusetäitjana ka Valguta Lasteaed-Algkoolis, mistõttu on mitmed Rannu Kooli õpetajad osalise koormusega õpetamas ka lasteaed-alkoolis.

2023. aasta novembris toimunud arutelul tõi Rannu kogukond välja, et Rannus on väga heas seisus õppehooned, kuid mingil põhjusel teeb arvestatav hulk piirkondade peresid teisi valikuid ning ei otsusta Rannu Kooli kasuks.

6. Kasutatud materjalid

Elva valla haridusvõrgu analüüs. (2020). Elva Vallavalitsus. Kasutatud 03.10.2023, <https://atp.amphora.ee/elvavv/index.aspx?itm=461750>.

Elva valla arengukava 2022-2030 ja eelarvestrateegia aastateks 2022-2026. (2022). Elva Vallavalitsus. Kasutatud 15.10.2023, <https://www.elva.ee/arengukava-2030-koostamine>.

Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035. (2021). Haridus- ja Teadusministeerium. Kasutatud 10.10.2023, <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid#haridusvaldkonna-are>.

Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehekülj. (2023). Kasutatud 03.11.2023, <https://www.hm.ee/uldharidus-ja-noored/alus-pohi-ja-keskharidus/haridusvork#pohikoolid>.

Kalm, K., Leetmaa, K., ja Tammaru, T. (2022). Elva valla rahvastikuanalüüs ja – prognoos aastani 2040. Kasutatud 06.11.2023, https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4031/0202/3004/Lisa_1.pdf.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (01.07.2023). *Riigi Teataja*. Kasutatud 03.10.2023, <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023028>.

Puksand, H., Kraav, T., Jukk, H., Henno, I., Lindemann, K., Täht, K., Konstabel, K., Lorenz, B., ja Kitsing, M. (2023). PISA 2022 EESTI TULEMUSED. Eesti 15-aastaste õpilaste teadmised ja oskused matemaatikas, funktsionaalses lugemises ja loodusteadustes. Tallinn: Trükikoda Auratrükk.

Sepp, V., Kivi, T., Puolokainen, T., Tali, T., Themas, E., Valgma, Ü. (2015). Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes. Tartu: Tartu Ülikool.

Santiago, P. et al. (2016), OECD Reviews of School Resources: Estonia 2016, OECD Reviews of School Resources, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264251731-en>.

Trummal, R. (2018). Koolivõrgu programm 2019-2022. Kasutatud 12.10.2023, [Lisa 4 - Koolivõrgu programm 2019-2022 \(hm.ee\)](#).